

תפסיר רס"ג

מִן חֲגַאֲרַת אֶלְמוּצִיעַ. וְצִי־רַהֲא
 מִתּוֹסְדָה. וְנָאֵם פִּיהּ: יב) פְּרָאִי
 חֲלֵמָא. כְּאֵן סִלְמָא מְנַתְצָבָא
 עֲלֵי אֶלְאָרְץ. וְרַאסָה יִדְאֲנִי
 אֶלְסָמָא. וּמְלֵאִיכָהּ אֵלְלָהּ.
 תַּצְעֵד וְתַנְזֵל פִּיהּ: יג) וְאֲדִיא
 בְּנוֹר אֵלְלָהּ. וְאֶקֶף אֶמְאָמָה
 וְקָאֵל. אָנָא אֵלְלָהּ. אֵלְאָה
 אֶבְרָהִים אֶבִּיד. וְאֵלְאָה יִצְחָק.
 אֶלְאָרְץ. אֵלְתִי אַנְתָּ נָאִים
 עֲלֵיהָ. לָךְ אֶעֱטִיהָ וּלְנִסְלָךְ:

הַמָּקוֹם וַיֵּשֶׁב מְרֵאֲשׁוֹתָיו
וַיֵּשְׁבֵב בַּמָּקוֹם הַהוּא: וְעָרַע
 בְּאַתְרָא. וּבֵת תַּמָּן אָרִי עַל שְׂמֵשׂא.
 וְנִסִּיב מֵאֲבִי אֶתְרָא. וְשׁוּי אִיסְדוּהִי.
 וְשָׁכִיב בְּאַתְרָא הַהוּא: יב) **וַיַּחְלֵם**
וַהֲנֶה סֶלֶם מֵצֵב אֲרֻצָּה
וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה
וַהֲנֶה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלֵים
וַיִּרְדִּים בּוֹ: וְחֵלֶם. וְהָא סוֹלְמָא נְעִיץ
 בְּאַרְעָא. וְרִישִׁיָּה מְטִי עַד צִית שְׁמַיָּא. וְהָא מִלְּאֲכֵיָּא דִּיֵּי. סֶלְקִין וְנַחְתִּין
 בֵּיהּ: יג) **וַהֲנֶה יְהוָה נֹעֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה**
אֱלֹהֵי אֲבֹרָהִם אֶבִּיד וְאֵלֵהִי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנְּהָ וּלְזָרְעֶךָ: וְהָא יִקְרָא
 דִּיֵּי. מְעַתְדַּ עֲלוּוְהִי וַאֲמַר. אָנָּא יֵי. אֱלֹהֵיהָ דְאֶבְרָהִם אֶבִּיד. וְאֵלֵהִיהָ

— רס"ג —

לכתוב ויבא השמש. כי בא השמש משמע
 ששקעה לו חמה פתאם שלא בעונתה כדי
 שילין שם: **וישם מראשותיו.** עשאן כמין
 מרוב סביב לראשו שהיה ירא מפני חיות
 רעות. התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת
 עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי
 יניח, מיד עשאן הקדוש ברוך הוא אבן אחת,
 וזהו שנאמר (פסוק יט) ויקח את האבן אשר
 שם מראשותיו: **וישכב במקום ההוא.** לשון
 מעוט באותו מקום שכב, אבל ארבע עשרה
 שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה,
 שהיה עוסק בתורה: **יצעלים וירדים.**

עולים תחלה ואחר כך יורדים, מלאכים
 שלווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו
 לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו:
 יג) **נעב עליו.** לשמרו: **ואלהי יצחק.** אף על
 פי שלא מצינו במקרא שיחד הקדוש ברוך
 הוא שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב
 אלהי פלוני, משום שנאמר (מיוז טו טו) הן
 בקדושו לא יאמין, כאן ייחד שמו על יצחק
 לפי שכהו עיניו וכלוא היה בבית, והרי הוא
 כמת, ויצר הרע פסק ממנו: **שכב עליה.**
 קפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל
 תחתיו, רמו לו שתהא נחה לכבש לבניו:

תפסיר דס"ג

יד) ויכון נסלך פֿתראב אל־ארץ. ותנמו גֿרֵבא ושרקא ושטאלא וגנובא. ויתבארך בך. גמיע עשׂאיר אל־ארץ ובנסלך: טו) ויהאנא מעד. אחפצ׳ך אין מא סלכת. ואר׳ך אלי הדיא אלבלה. לא אתרפך. אלי אן אפי לך. בטא ועדתך: טז) פֿאסטיקן יעקוב מן נומה. וקאל. אדן ניר אללה פי הדיא

דיצחק. ארעא. דאת שכיב עליה. לך אתננה ולבנד: **וְהָיָה זְרַעְךָ כְּעֵפֶר הָאָרֶץ וּפְרֵצֶת יָמָה וּקְדָמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל־מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה וּבְזַרְעֶךָ:** ויהון בְּנֵי סגיאין כְּעֵפֶרָא דֵאֲרַעָא. ותתקף. לְמַעֲרָבָא וּלְמִדְנָחָא וּלְצָפוֹנָא וּלְדָרוֹמָא.

ויתברכו בְּדִילְךָ. כָּל זְרַעֲיָת אַרְעָא וּבְדִיל בְּנֵי: **וְהָיָה אֲנֹכִי עֹמֵד וּשְׁמֵרְתִּיךָ כָּכָל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל־הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ:** והא מימרי בסעוד. ואטרנד בכל אתר דתהך. ואתיבנד. לֵאֲרַעָא הָדָא. ארי לא אשבקנד. עד דאעביד. ית דמלילית לך: **וַיִּקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵכֶן יֵשׁ יְהוָה בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:** ואתער יעקב משינתיה. ואמר. בקושטא

— כ"י —

יד ופרצת. וחקת. כמו (שמות 6 יב) וכן יפרוץ: יקרא לך זרע. אלא פי ביצחק. ולא כל. טו **אנכי עמד.** לפי שהיה גרא מעשו ומלכו: יצחק וכן כל לי ולך ולו ולכם הסמוכים עד אשר אם עשיתי. אם משמש בלשון אצל דבור. משמשים לשון על. וזה. כן: **דברתי לך.** לצרף ועליו. מה שהבטחתי לאברהם על זרעו. לך הבטחתי ולא לעשו. שלא אמרתי לו כי יצחק

וזלך הדקדוק: **כי לא אעזבך.** הקמץ שבז"ץ חטף כי הוא במקום חולם והמאריך באל"ף, והעולם קורין אותו בהרחבה ומניעים השוא שבב"ת והוא טעות. וכצ"ל בתיבת אעבדך, לחטפו כתיבת אעזבך:

תפסיר רס"ג

אלמוציע. ואנא לם אעלם: (ז) פכיאף וקאל. מא אכיוף
 הדיא אלמוציע. ומא הדיא
 אלא בית אללה. והדיא באב
 אלסמא: (ח) פאדלג יעקוב

יקרא די. שרי באתרא הדין. ואנא לא
 הויתי ידע: ^ד ויירא ויאמר מה-
 נורא המקום הזה אין זה
 כי אם בית אלהים וזה

שער השמים: ודחיל ואמר. מא

דחילו אתרא הדין. לית דין אתר הדיוט. אלהין אתר דרעוא ביה מן
 קדם יי. ודין תרע קביל שמיא: ^ד וישכם יעקב
 בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשתי

כס"י

י כי אם בית אלהים. אמר רבי אלעזר
 בשם רבי יוסי בן זמרא הסלם הזה עומד
 בבאר שבע ואמצע שפועו מגיע כנגד בית
 המקדש, שבאר שבע עומד בדרומה
 של יהודה, וירושלים בצפונה בגבול שבין
 יהודה ובנימין, ובית אל היה בצפון שלנחלת
 בנימין בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף,
 נמצא סלם שרגליו בבאר שבע וראשו בבית
 אל מגיע אמצע שפועו נגד ירושלים. וכלפי
 שאמרו רבותינו שאמר הקדוש ברוך הוא
 צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה,
 ועוד אמרו יעקב קראה לירושלים בית אל
 וזו לזו היא ולא ירושלים ומדיכן למדו לומר
 בן. אומר אני שיעקב הר המוריה ובא לכאן,
 וזהו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיטת
 חלין (מולין 65 ב), שבא בית המקדש לקראתו

עד בית אל, וזהו ויפגע במקום. [ואם האמר
 וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא
 עכבו שם, איהו לא יחב לביה להתפלל
 במקום שהתפללו אבותיו, ומן השמים
 יעכבוהו, איהו עד חרן אול כדאמרינן בפרק
 גיד הנשה (מולין 65 ב), וקרא מוכיח וילך
 חרנה, כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי
 על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי
 בו, יחב דעתיה למתדר וחסור עד בית אל
 וקפצה לו הארץ: **מה נורא.** תרגום מה
 דחילו אתרא הדין. דחילו שם דבר הוא, כמו
 סובלתנו, וכסו למלבש: **וזה שער השמים.**
 מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה.
 ומדרשו שבית המקדש שלמעלה מבון
 כנגד בית המקדש שלמטה

זולק הדקדוק: ^ט אבן יש יי. תרגום שרי, רי"ש בחירק. כי כשהקריב אברהם ליצחק ע"ג
 המזבח חנה שם כבוד ה' לעת הצורך לבד כי מוכן הוא להשראת שכינה לעת הצורך אמנם לא
 בקביעות. וכן התרגום בפ' יתרו אשר הוא חונה שם, שרי בחירק. כי לא היה שם בקביעות.
 ואף ששם לשון הפסוק חונה ומשמע לשון הווה, הנה ההווה משמש עבר ועתיד כמ"ש
 המדקדקים. אמנם בדניאל אמר ונהורא עמיה שרי, שם בא להורות דבר תמידי שאין לו הפסק
 לעולם. ועדין צל"ע עם תרגום אשר עמי עומד עליה, דנקוד בצירי שרי עלה:

שמון המור (י) אין זה. המנהג להפריד מעט בין תיבות אלו.

תפסיר רס"ג

באלג'דאה. ואכ'ד' אלחגר
אלד'י געלהא מתוסדה.
וגעלהא דכה. וצב דהנא עלי
ראסהא: (ט) וסמא דאלד'
אלמוציע בית אל. ופאן אסם
אלקריה א'לא לוז: (כ) פנד'ר
יעקוב נד'רא וקאל. אן פאן
אללה מעי, וחפצ'ני פי אלטר'יק
אלד'י אנא סאלכה. ורוקני
כבזא אפלה ות'ובא אלבסה:
כא) ורגעת בסלאם אלי בית
אבי. ופאן אללה לי וליא:

**וַיִּשָׂם אֶתְּךָ מִצְבָּה וַיִּצַק
שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה: וְאִקְדִים יַעֲקֹב
בְּצִפְרָא. וְנָסִיב ית אבנא דשוי איסדוהי.
וְשׁוּי יתה קמא, וְאַרְיִק מִשְׁחָא עַל רֵישָׁה:
וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם-הַמָּקוֹם
הַהוּא בֵּית-אֵל וְאוּלָם לֹז
שֵׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה: וַקְרָא.
ית שְׁמִיה דְאַתְרָא הַהוּא בֵּית אֵל. וברם,
לוז שְׁמֵה דְקֶרְתָּא מְלֻקְדָּמִין: **וַיִּדַר
יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם-יְהִי****

**אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמַרְנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי
הוֹלֵךְ וְנָתַן-לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ: וְקִיִּים
יַעֲקֹב קִיִּים לְמִימְרָא. אִם יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעְדִּי. וַיִּשְׁרַנְנִי בְּאוֹרְחָא הָדָא
דְּאַנָּא אָזִיל. וַיִּתֵּן לִי לְחִים. לְמִיכַל וּכְסוּ לְמַלְבָּשׁ: **כֹּא וְשַׁבְּתִי
בְּשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לְאֱלֹהִים:
וְאֶתּוֹב בְּשָׁלוֹם לְבֵית אָבִיא. וְהָיָה מִימְרָא דִּי לִי לְאֵלָה:****

• רש"י •

כ אם יהיה אלהים עמדי. אם ישמור לי
הבטחות הללו שהבטיחני להיות עמדי כמו
שאמר לי (פסוק טו) והנה אנכי עמך:
ושמרני. כמו שאמר לי (פסוק טו) ושמרתיך
בכל אשר תלך: ונתן לי לחם לאכול. כמו
שאמר (פסוק טו) כי לא אעזבך, והמבקש לחם
הוא קרוי נעזב, שנאמר (תהלים לו כב) ולא
ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם:

כא ושבתי. כמו שאמר לי (פסוק טו)
והשיבותיך אל האדמה: בשלום. שלם
מן החטא, שלא אלמד מדרכי לבן:
והיה ה' לי לאלהים. שיחול שמו עלי
מתחלה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרעי,
כמו שנאמר (פסוק טו) אשר דברתי לך,
והבטחה זו הבטיח לאברהם, שנאמר (שם יז)
להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך:

תפסיר רס"ג

כב) פֶּאֶן הָרְדִיָּה אֱלֹהֵיגֵר. אֱלֹדִי גְעֻלְתָּהָ דְכָה. יְכוֹן לִי בֵּית אֱלֹהִים. וְכָל מֵאָ תְרוֹזְקֵי אֲעִשְׂרָה לָךְ: כֵּס א) פֶּרְפַּע יַעֲקֹב רְגִלֶיהָ. וּמִצִּי אֱלֹהֵי בְלֵד אֶהֱלֵ אֲלִשְׂרָק: ב) פֶּרְאִי פֶּאֶדִיא בְּבִיר פִּי אֲלֻצְתָּרָא. וְאִדִּי בְתִילְאֲתִיָּה קְטוּעַ מִן אֲלֹגִינִים רֵאבְצִיָּה עֲנֻדָּהָא. לֹאֵן מִנְהָא יִסְקוֹן אֲלִקְטוּעַ. וְצִכְרָה עֲצִימָה עֲלֵי פֶּאֶהָא: ג) וְכֹאֵן אֲדִיא אֲגַתְמַע אֱלֹהֵי תִים רְעֵא

כב והאבן הזאת אשר-
שמתו מצבה יהיה בית
אלהים וכל אשר תתן לי
עשר אעשרנו לך: ואבנא קדא.
דשוייתי קמא. תהי דאיהי פלח עלה קדם
יי. וכל דתתין לי. חד מן עסרא

אפרשניה קדמך: שני שני שני (שני)

כט וישא יעקב רגליו
וילך ארצה בני-קדם: ונטל

יעקב רגליו. ואזל לארע בני מדנחא: ב וירא והנה באר
בשדה והנה שם שלשה עדרים עזים רבצים
עליה פי מן הבאר הוא ישקו העדרים
והאבן גדלה על-פי הבאר: וחזא והא בירא בחקלא.
והא תמן. תלתא עדרין דען רביעין עלה. ארי מן בירא ההיא. משקן
עדריא. ואבנא רבתא על פומא דבירא: ג ונאספוי שמה
כל-העדרים וגללו את-האבן מעל פי הבאר

רס"ג

כב והאבן הזאת. כף תפרש וי"ו זו של
והאבן. אם תעשה לי את אלה, אף אני
אעשה זאת: והאבן הזאת אשר שמתו
מצבה וגו'. בתרגומו אהי פלח עלה קדם ה'
וכן עשה בשובו מפרדן ארם, כשאמר לו (לקמן
לכ 6) קום עלה בית אל, מה נאמר שם
(סס יד) ויצב יעקב מצבה וגו' ויסף עליה נסך:

כס 6 וישא יעקב רגליו. משנתבשר בשורה
טובה שהובטח בשמירה, נשא לבו את רגליו
ונעשה קל ללכת. כף מפרש בבראשית רבה
(ע ח): ז ישקו העדרים. משקים הרועים את
העדרים, והמקרא דבר בלשון קצרה:
ג ונאספוי. רגילים היו להאסף לפי שהיתה
האבן גדולה: וגללו. וגוללין ותרגומו

תפסיר רס"ג

אלקטוע. דחרגו אלהגור ען פם אלביר. וסקו אלג'נם. ת'ם רדוהא אלי' מוצ'עדהא: ד) קאל להם יעקוב. מן אין אנתם יא אכ'יה. קאלו נחן מן חרו: ה) קאל להם. הל תערפו לבן אבן נחור. קאלו נעם: ו) קאל אהו סאלם. קאלו נעם. והודיא רחל אבנתה. גאיה מע אלג'נם: ז) פקאל להם. הודיא אלנהאר עאדה כביר. וליס הו וקת אנצ'מאם אלמאשיה. אסקו

והשקו את-הצאן והשיבו את-האבן על-פי הבאר למקמה: ומתפנשין לתמן כל עדריא. ומגנדרין ית אבנא מעל פומא דבירא. ומשקו ית ענא. ומתיבין ית אבנא על פומא דבירא לאתרה: ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: ואמר להון יעקב. אחי מן

אתון. ואמרו. מחרן אנחנו: ויאמר להם הידעתם את-לבן בין-נחור ויאמרו ידענו: ואמר להון. הידעתון ית לבן בר נחור. ואמרו ידעין: ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם-הצאן: ואמר להון השלם ליה. ואמרו שלם. והא רחיל ברתיה. אתיא עם ענא: ויאמר הן עוד היום גדול

— רס"י —

ומגנדרין כל לשון הנה משתנה לדבר בלשון עתיד ובלשון עבר לפי שכל דבר ההנה תמיד כבר היה ועתיד להיות: והשיבו. תרגומו ומתיבין: ובאה עם הצאן. הטעם באל"ף, ותרגומו אתיא. (פסוק ט) ורחל באה. הטעם למעלה בבי"ת ותרגומו אתת.

זולק הדקדוק: הידעתם. השוא שבי"ד נח כי אין מאריך בה"א בכל התיגאן ובדפוסים הראשנים. והיו"ד במבטא יוצאה עם הה"א כאלו אמר הי דעתם והוא פשוט. ועיין במחברת שבריש התאג. וכמו הילדים, היחברך. שוב ראיתי בתאג שכתב מהרי"ב שכתב ע"ז וז"ל השוא שתחת היו"ד נח. ע"כ:

תפסיר רס"ג

לֹא־עַתְּ הַאֲסַף הַמִּקְנֵה

הַשְּׂקוֹ הַצֵּאֵן וּלְכוּ רְעוּ:

וַאֲמַר. הָא עוֹד יוֹמָא סְגִי. לָא עֵדֵן לְמַכְנֵשׁ
בְּעִיר. אֲשַׁקּוּ עָנָא וְאִזְיִלוּ רְעוּ:

וַיֹּאמְרוּ לֹא נוֹכַל עַד

אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל־הַעֲדָרִים

וַיִּגְלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי

הַבְּאֵר וְהַשְּׂקִינוּ הַצֵּאֵן:

וַאֲמָרוּ לָא נְכוּל. עַד דִּיתִפְנֵשׁוּן כָּל עַדְרֵיא. וַיִּגְנְדְרוּן ית אַבְנָא. מֵעַל

פּוּמָא דְבִירָא. וְנִשְׁקִי עָנָא: ט עוֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרַחֵל |

בָּאָה עִם־הַצֵּאֵן אֲשֶׁר לְאִבְיָה בִּי רָעָה הוּא:

עַד דְּהוּא מְמַלִּיל עִמָּהוּן. וְרַחֵל אֶתֶת. עִם עָנָא דְלֵאבּוּהָא. אַרִי רְעִיתָא

הִיא: ז וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל בֵּת־

לְבָן אֲחִי אִמּוֹ וְאֶת־צֵאֵן לְבָן אֲחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ

יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשְׁק

אֶת־צֵאֵן לְבָן אֲחִי אִמּוֹ: וְהוּא. כַּד חָזָא יַעֲקֹב ית רַחֵל. בֵּת

לְבָן אַחוּהָא דְאִמִּיה. וַיִּת עָנָא דְלְבָן אַחוּהָא דְאִמִּיה. וְקָרִיב יַעֲקֹב.

— כ"ט —

אף על פי כן לא עת האסף המקנה וגו':
ח לא נוכל. להשקות, לפי שהאבן גדולה:
וַיִּגְלְלוּ. זה מתורגם ויגנדרון, לפי שהוא לשון
עתידי: וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל. כֹּזָה שִׁמְעֵבִיר אֶת
הַפֶּקֶק מֵעַל פִּי צְלוֹחִית, לְהוֹדִיעָה שְׂכַחוּ גְדוּלָּה:
יא וַיִּבְדֵּ. לפי שצפה ברוח הקודש שאינה
נכנסת עמו לקבורה. דבר אחר לפי שבא

בְּיָדִים רִיקְנוּיֹת, אָמַר אֲלֵיעֹר עֶבֶד אֲבִי
אָבָא הֵיּוּ בְּיָדֵי נְזֻמִּים וְצַמִּידִים וּמַגְדָּנוֹת, וְאֲנִי
אֵין בְּיָדֵי כְלוּם. לְפִי שְׂרָדַף אֲלִיפּוֹ בֵּן עֲשׂוֹ
בְּמִצּוֹת אָבִיו אַחֲרָיו לְהַרְגוֹ וְהַשְׁיִגּוֹ, וְלְפִי
שְׂגָדַל אֲלִיפּוֹ בְּחִיקוֹ שְׁלִיִצְחָק מִשֶּׁף יָדוֹ.
אָמַר לוֹ מָה אַעֲשֶׂה לְצוּוֵי שְׁלֵאָבָא, אָמַר לוֹ
יַעֲקֹב טוֹל מָה שְׁבִיִדִי, וְהַעֲנִי חָשׁוּב כְּמַת:

תפסיר דס"ג

יא) פִּקְבֵּל יַעֲקֹב רַחֵל. וְרַפֵּעַ צוֹתָהּ וּבְכִי: יב) וְאִכְבְּרָהּ אֵנָה אֲבֹן עֲמִתָּהּ אֲבֹן רִבְקָה. פְּחֹצְרֵת וְאִכְבְּרָת אֲבֹתָהּ: יג) פִּלְמוֹא סָמַע לְבֹן. בְּכִיָּר יַעֲקֹב אֲבֹן אִכְבְּרָתָהּ. חֲאֲצִיר תִּלְקָאָה וְעֲאֲנָקָה וְקִבְלָהּ וְאִדְכִּלָּה אֱלֹי מְנֻזָּלָה. וְאִכְבְּרָהּ. גְּמִיעַ הַדְּיָה אֱלֹאֲמֹר:

וַיִּגְדֹּר יֵת אֲבִנָּא מֵעַל פּוּמָא דְבִירָא. וְאַשְׁקִי יֵת עָנָא דְלִבָּן אַחוּהָא דְאִמִּיהָ: **וַיִּשְׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קִלּוֹ וַיִּבְדֵּךְ: וַיִּשְׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל. וְאָרִים יֵת קְלִיָּה וּבְכָא: וַיִּגְדֵּךְ יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אַחִי אֲבִיהָ הוּא וְכִי בֶן־רִבְקָה הוּא**

וַתִּרְצַן וַתִּגְדֵּךְ לְאֲבִיהָ: וְחָוִי יַעֲקֹב לְרַחֵל. אָרִי בַר אַחַת אֲבוּהָא הוּא. וְאָרִי בַר רִבְקָה הוּא. וְרַהֲטַת וְחֹוִיָּאת לְאֲבוּהָא: וַיְהִי כִשְׁמַע לְבֶן אֶת שְׁמַע | יַעֲקֹב בֶּן־אָחִתּוֹ וַיִּרְצַן לְקִרְאָתּוֹ וַיַּחֲבֹק־לוֹ וַיִּנְשָׁק־לוֹ וַיְבִיֵּאֵהוּ אֶל־בֵּיתּוֹ וַיִּסְפֹּר לְלִבָּן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וְהָיָה כִּד שְׁמַע לְבֶן. יֵת שְׁמַע יַעֲקֹב בַּר אַחַתִּיהָ. וְרַהֲטַת לְקַדְמוּתִיהָ וְגַפִּיף לִיָּה וְנִשְׁיָק לִיָּה. וְאַעֲלִיָּה לְבֵיתִיהָ. וְאַשְׁתַּעֵי לְלִבָּן. יֵת כָּל פְּתַגְמִיָּא הָאֵלֶּיךָ: וַיֹּאמֶר לוֹ לְבֶן אֲדָךְ עֲצָמִי וּבִשְׂרִי אַתָּה

— רש"י —

וַיַּחֲבֹק. כְּשֶׁלֹּא רָאָה עִמּוֹ כְּלוּם אָמַר שְׁמָא וְהוֹבִיִּים הִבִּיא וְהִנֵּם בְּחִיקוֹ: וַיִּנְשָׁק לוֹ. אָמַר שְׁמָא מְרַגְלִיּוֹת הִבִּיא וְהִם בְּפִיּוֹ: וַיִּסְפֹּר לְלִבָּן. שְׁלֹא בָּא אֵלָּא מִתּוֹךְ אוֹנֵס אַחִיו, וְשִׁנְטְלוּ מִמוֹנּוֹ מִמּוֹנּוֹ: יד אֲדָךְ עֲצָמִי וּבִשְׂרִי. מֵעַתָּה אֵינְךָ לִי לְאֶסְפֵּךְ הַבֵּיתָה הוֹאִיל וְאֵינְךָ בְּיַדְךָ כְּלוּם, אֵלָּא מִפְּנֵי קוֹרְבָּה אֶטְפֵּל בְּךָ חֲדָשׁ יָמִים, וְכֵן עָשָׂה וְאַף זֶה לֹא לְחִנָּם שְׁהִיָּה

יב כִּי אַחִי אֲבִיהָ הוּא. קְרוֹב לְאֲבִיהָ, כְּמוֹ (לְעִיל יג ח) אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ. וּמְדַרְשׁוּ אִם לְרַמְאוֹת הוּא בָּא גַם אֲנִי אַחִיו בְּרַמְאוֹת, וְאִם אָדָם כְּשֶׁר הוּא, גַם אֲנִי בֶן רִבְקָה אַחוֹתּוֹ הַכְּשֶׁרָה: וַתִּגְדֵּךְ לְאֲבִיהָ. לְפִי שְׁאֵמָה מִתָּה לֹא הָיָה לָּהּ לְהִגִּיד אֵלָּא לוֹ: יג וַיִּרְצַן לְקִרְאָתּוֹ. כְּסָבוֹר מִמוֹן הוּא טְעוֹן, שְׁהִרִי עֶבֶד הַבֵּית בָּא לְכָאן בְּעֶשְׂרָה גְּמָלִים טְעוֹנִים:

זֶלֶק הַדְּקֹדֶק: וַיִּסְפֹּר לְלִבָּן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. תִּיבַת אֶת בְּטַפְחָא בְּתִיגָאן הִישְׁנוֹת:

תפסיר רס"ג

וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים: וַאֲמַר
 לִיָּה לֶבֶן. בָּרַם. קָרִיבִי וּבִסְרִי אֶתְּךָ. וַיִּתִּיב
 עִמִּיהָ יָרַח יוֹמִין: ^{טו} וַיֹּאמֶר לֶבֶן
 לְיַעֲקֹב הֲכִי-אֲחִי אֶתְּךָ
 וְעַבְדְּתָנִי חֲנָם הַגִּידָה לִּי
 מֵהַמְּשָׁפָרְתֶּךָ: וַאֲמַר לֶבֶן
 לְיַעֲקֹב. הִמְדַּאֲחִי אֶתְּךָ. וְתַפְלַחֲנִי מִגֶּן. חו
 לִי מָא אַגְרָךְ: ^{טז} וְלֶלְבֶן שְׁתֵּי
 בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לְאָה

יד) קאל לה לבן. אמא אנת
 עצמי ולחמי. פמפת ענדה
 שהרא: טו) תם קאל לה לבן.
 ואן פנת קריבי. פתכדמני
 מגאנא. אכברי מא אגרתך:
 טז) וכאן ללבן אבנתאן. אסם
 אלכברי לאה. ואסם אלצגרי
 רחל: יז) ועינא לאה חסנאואן.
 ורחל כאנת. חסנה' אלהיה
 ואלמנצ'ר גמיעא: יח) פאחב
 יעקוב רחל. וקאל אכדמד סבע
 סנין. ברחל אבנתך אלצגרי:

וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל: וְלֶבֶן תִּרְתִּין בָּנָן. שׁוּם רַבְתָּא לְאָה.
 וְשׁוּם זְעִירְתָּא רָחֵל: ^{יח} וְעֵינֵי לְאָה רַבּוֹת וְרָחֵל הֵיטָה
 יַפֶּת-תָּאֵר וַיַּפֶּת מֵרְאָה: וְעֵינֵי לְאָה יֵאָזֵן. וְרָחֵל הֵיטָה.
 שְׁפִירָא בְּרִיּוֹא וַיֵּאָזֵא בְּחֻזָּא: ^{יח} וַיֵּיָאֵב יַעֲקֹב
 אֶת-רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל

— רס"י —

רועה צאנו: טו) הכי אחי אתה. לשון תמה.
 וכי בשביל שאחי אתה תעבדני חנם:
 ועבדתני. כמו ותעבדני וכן כל תבה שהיא
 לשון עבר הוסיף וי"ו בראשה היא הופכת
 התבה להבא: יז) ועיני לאה רבות. שהיתה
 סבורה לעלות בגורלו שלעשו ובוכה שהיו
 הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות
 ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן: תאר.

זולק הדקדוק: יח) ויאמר אעבדך. הקמץ שבבי"ת חטף. ועיין מה שכתבנו לעיל בתיבת
 אעזבך:

הוא צורת הפרצוף לשון (ישעיה מד יג)
 יתארהו בשרד, קונפ"ס גלע"ז: מראה. הוא זיו
 קלסתר: יח) אעבדך שבע שנים. הם ימים
 אחרים שאמרה לו אמו (לעיל כז מד) וישבת
 עמו ימים אחרים. ותדע שפן הוא שהרי
 כתיב (לכן פסוק ט) ויהיו בעיניו כימים אחרים:
 ברחל בתך הקטנה. כל הסימנים הללו
 למטה, לפי שידע בו שהוא רמאי אמר לו

תפסיר רס"ג

(יט) קאל לבן. אלאצלח אן
 אעטיהא לך. מן אן אעטיהא
 לרגל אכר. קם ענדי:
 (כ) פכידמה ברחל סבע סנין.
 ופאנת ענדה פאזאם יסירה. מן
 מחבתה להא: כא) פקאל לה
 יעקב אעטני זוגתי. אד'
 קד כמלת איאמי. אדכיל
 אליהא: כב) פגמע לבן. אהל
 מוצעה וצנע להם מגלסא:
 (כג) ולמא פאן באלעשי. אכדי
 לאה אבנתה. פופהא אליה.

בְּתֶךָ הַקְטָנָה: ורחים יעקב ית
 רחל. ואמר. אפלחנך שבע שנין. ברחל
 ברתך ועירתא: **יט** ויאמר לבן
 טוב תתי אתה לך מתתי
 אתה לאיש אחר שבה
עמדי: ואמר לבן. טב דאתין יתה
 לך. מדאתין יתה לגבר אחרן. תיב עמי:
ב ויעבד יעקב ברחל שבע
 שנים ויהיו בעיניו פים

אחדים באהבתו אתה: ופלח יעקב. ברחל שבע שנין.
 והו בעינוהי פזמין זעירין. בדרחים יתה: **כא** ויאמר יעקב
 אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה
 אליה: ואמר יעקב ללבן הב ית אתתי. ארי שלימו יומי פולחני.
 ואיעול לותה: **כב** ויאסף לבן את כל אנשי המקום
 ויעש משתה: וכנש לבן ית כל אנשי אתרא ועבד משתאי:
כג ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אתה
 אליו ויבא אליה: והוה ברמשא. ודבר ית לאה ברתיה.

— כס"י —

אעבדך ברחל, ושמא תאמר רחל אהרת מן
 השוק, תלמוד לומר בתך, ושמא תאמר
 אחליף ללאה שמא ואקרא שמך רחל,
 תלמוד לומר הקטנה ואף על פי כן לא הועיל
 לו שהרי רמזה: **כא** מלאו ימי, שאמרה לי
 אמי, ועוד מלאו ימי שהרי אני בן שמונים
 וארבע שנה ואימתי אעמיד שנים עשר
 שבטים, והוה שאמר ואבואה אליה, והלא קל

זולק הדקדוק: **כא** כי מלאו ימי. השוא שתחת הלמ"ד נע כי הוא עי"ן הפעל:

תפסיר רס"ג

וְאֵעִיל יִתֶּה לְוַתִּיהָ וְעַל לְוַתֶּהּ:
כִּי וַיִּתֵּן לָבֶן לָהּ אֶת-זֹלְפָה
שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בִּתּוֹ שִׁפְחָהּ:
 וַיְהִי לָבֶן לָהּ. יֵת זֹלְפָה אִמְתִּיָּהּ לְלֵאָה
 בְּרַתִּיהָ לְאִמְהוּ: **כִּי וַיְהִי בַבֶּקֶר**
וְהִנֵּה-הוּא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל-
לָבֶן מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי
הֲלֹא בְרַחֵל עֲבַדְתִּי עִמָּךְ

וְדָכַל אֱלֹהִים: כד) וְאֵעִיָּא אֵהּ
 זֹלְפָה אִמְתָּהּ. לְתַכּוֹן לָהּ אִמְהָ:
 כה) פְּלִמָּא כָּאֵן בְּאֵלְגִ'דָּאָה.
 פִּאדִיא בְּהָא לָאָה. פְּקֵאל לְלָבֶן.
 מָא דִּיא צְנַעַת בִּין אֱלִיס בְּרַחֵל
 כִּדְמִתְדָּ. וְלֹם וְאֵרְבַּתְנִי: כו) קֵאל.
 לֹא יִצְנַע פְּדִיא פִי בְלִדְנָא. אֵן
 תְּזוּג אֱלִצְגִ'רִי קַבֵּל אֱלִכְבְּרִי:
 כז) אִכְמֵל אִסְבוּעַ הַדִּיָּה.
 וְנַעֲטִיד הַדִּיָּה אִיצִיא. בְּכִדְמָה
 תְּכִדְמִנִי. סְבַע סְנִין אִכִּיר:

וְלִמָּה רַמִּיתָנִי: וְהָיָה בְּצַפְרָא. וְהָא הִיא לָאָה. וַאֲמַר לְלָבֶן. מָא
 דָּא עֲבַדְתָּ לִּי. הֲלֹא בְרַחֵל פְּלַחִית עִמָּךְ. וְלִמָּא שְׁקַרְתָּ בִּין:
כִּי וַיֹּאמֶר לָבֶן לֹא-יַעֲשֶׂה בֵּן בְּמִקְוֹמֵנוּ לְתֵת
הַצְעִירָה לְפָנַי הַבְּכִירָה: וַאֲמַר לָבֶן. לֹא מִתְעַבִּיד בֵּן
 בְּאַתְרֵנָא. לְמַתָּן זַעֲרִתָּא קָדָם רַבְתָּא: **כִּי מִלֵּא שְׁבַע זֹאת**
וְנִתְּנָה לְךָ גַּם-אֶת-זֹאת בְּעַבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד
עִמָּדִי עוֹד שְׁבַע-שָׁנִים אַחֲרוֹת: אֲשֶׁלִּים שְׁבוּעָתָא דְדָא.
 וְנִתִּין לְךָ אַף יֵת דָּא. בְּפוֹלְחָנָא דְתַפְלַח עִמִּי. עוֹד שְׁבַע שָׁנִין אַחֲרֵנִין:

— כ"ט —

שְׁבַקְלִים אִינוּ אֹמֵר בֵּן, אֵלָא לְהוֹלִיד תּוֹלְדוֹת
 אֲמַר בֵּן: כִּי וַיְהִי בַבֶּקֶר וְהִנֵּה הִיא לָאָה.
 אֲבָל בְּלִילָה לֹא הִיָּתָה לָאָה, לְפִי שְׁמִסְרָ יַעֲקֹב
 לְרַחֵל סִימְנִים, וּכְשֶׁרָאָתָה רַחֵל שְׁמִכְנִיסִין לוֹ
 לָאָה אֲמָרָה עִכְשָׁיו תְּכַלֵּם אַחֲוִתִי עִמָּדָה
 וּמִסְרָה לָהּ אוֹתָן סִימְנִים: כו) מִלֵּא שְׁבוּעַ זֹאת.

זֶלֶק הַדְּקָרוֹק: כז) עוֹד שְׁבַע שָׁנִים אַחֲרוֹת. תְּרַגּוּם אַחֲרֵנִין, תְּרוּיָהוּן הַנּוּ"ן בַּחִירָק. מִשָּׂא"כ
 אַחֲרוֹת שְׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת, הַתְּרַגּוּם אַחֲרֵנִין הַיּוֹ"ד וְהַנּוּ"ן פְּשוּטָה בְּקִמְצָן, וְהוּא

תפסיר דס"ג

כח) פִּצְנַע יַעֲקֹב כְּדֹאָד. וְאִכְמַל אֶסְבּוּעַ הַדְּדִיָּה. וְאִעֲטָאָה רַחֵל אֲבַנְתָּהּ. לְתַכּוֹן לָהּ זֹגָה: כט) וְאִעֲטָאָהּ בְּלָהָה אֲמַתָּהּ. לְתַכּוֹן לָהּ אִמָּה: ל) וְדִכַּל אֱלֹהֵי רַחֵל. וְאֲחַבְתָּהּ אֶכְתִּיר מִן לָאָה. תִּים כְּדִמָּה סָבַע סָנִין אֲכִיר: לא) פְּעֵלִם אֲלָלָה אֵן לָאָה מִשְׁנִיָּה. פְּרִזְקָהּ וְלָדָא. וְרַחֵל עֲאָקָר:

כח וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כִּן וַיִּמְלֵא שָׁבַע זֹאת וַיִּתֵּן לָוּ אֶת־ רַחֵל בָּתּוֹ לָוּ לְאִשָּׁה: וַעֲבַד יַעֲקֹב בֶּן. וְאִשְׁלִים שְׁבֻעַתָּא דְדָא. וַיְהִי לַיהוָה יֵת רַחֵל בְּרַתְיָה לַיהוָה לְאִתּוֹ: כט וַיִּתֵּן לָבֶן לְרַחֵל בָּתּוֹ אֶת־בְּלָהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ

לְשִׁפְחָהּ: וַיְהִי לָבֶן לְרַחֵל בְּרַתְיָה. יֵת בְּלָהָה אֲמַתְיָהּ לָהּ לְאִמָּהּ: ל וַיָּבֵא גַם אֶל־רַחֵל וַיֵּאָהֵב גַּם אֶת־רַחֵל מִלָּאָה וַיַּעֲבַד עִמּוֹ עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: וְעַל אַף לֹת רַחֵל. וּרְחִים אַף יֵת רַחֵל מִלָּאָה. וּפְלַח עִמֶּיהָ עוֹד שְׁבַע שָׁנִין אַחֲרָנִין: פְּרִזְקָהּ בְּסִפְרֵי תַיִכּוֹן וַיֵּרָא יְהוָה כִּי־ שְׁנוּאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ וְרַחֵל עֲקָרָה: וַחֲזָא יי אַרִי סְנוּאָתָא לָאָה. וַיְהִי לָהּ עֲדוּיָּה וְרַחֵל עֲקָרָא:

• כס"י •

שְׁבֻעַ אֲלָא שְׁבַעָה שִׁיטִינ"ס זלע"ז: וְנִתְנָה לְד. לְשׁוֹן רַבִּים, כְּמוֹ (לעיל י"ז) נִרְדָּה וְנִבְלָה. שְׁבַע שָׁנִים אַחֲרוֹת. הַקִּישׁ לְרֵאשׁוֹנוֹת, מַה (ס"ג) וְנִשְׁרָפָה, אַף זֶה לְשׁוֹן וְנִתֵּן גַּם אֶת זֹאת. [מִיָּד לְאַחַר שְׁבַעַת יְמֵי הַמְּשֻׁתָּהוּ] וְאַף עַל פִּי שְׁבַרְמָאוֹת בָּא עָלָיו:

על דרך מ"ש ן' עזרא כל שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו. כאן גבי שנים דאין בהן רוח חיים, הנו"ן בחירק. אבל בפרשת מקץ שיש בו רוח חיים לא יתכן כי אם בלשון נקבה. ונראה בשינוי הלשון כאן מנקבה לזכר שרמז לו לבן שלא יפעול עמו בעצלות כדרך פעולת הנקבה וכן היה שפעל עמו בזריות. וכן העיד עליו הפסוק כי בכל כחי עבדתי. וכ"ה מנוקד גם בדפוסים. ואין לנו לשנות מהרשום אשר גבלו ראשונים. ואח"ז זכיתי ומצאתי סיוע בספר כלי חמדה כי באמרו אחרות כיון שאינו מתרצה כמעין אותה עבודה אלא עבודה אחרת מלב ונפש בעוז ותעצומות על הראשונות והסכים לו יעקב על הטורח הגדול המחודש והיינו ויעבוד עמו עוד שבע שנים אחרות כדבר לבן ע"ש:

תפסיר רס"ג

לַבּ וַתֵּהָר לְאֵה וַתֵּלֶד בֵּן
 וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי
 אָמַרָה כִּי-רָאָה יְהוָה בְּעֵנָי
 כִּי עָתָה יֵאָהֲבֵנִי אִישִׁי׃
 וְעַד־יָאֵת לְאֵה וַיִּלְדֶּת בֶּרֶךְ. וַקִּרְת שְׁמִיָּה
 רְאוּבֵן. אָרִי אָמַרְתָּ. אָרִי גְלִי קָדָם יי
 עֲלֵבְנִי. אָרִי בְּעַן יִרְחַמְנֵנִי בְּעֵלִי׃
 לַגּ וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן
 וַתֹּאמֶר כִּי-שָׁמַע יְהוָה כִּי-

(לב) פְּחֻמְלַת לֵאָה וַיִּלְדֶּת אֲבִנָּא.
 וְאַסְמִתָּהּ רְאוּבֵן. לְאַנְהָא
 קְאָלַת. אֵן אֵלְלָה נְצִיר
 לְצִעְפִּי. וְאַלְאֵן יַחְבְּנִי רְגְלִי׃
 (לג) וַחֲמֻלַת אִיצִיא וַלְדֶּת אֲבִנָּא.
 קְאָלַת. אֵן אֵלְלָה סְמִיעַ אִנִּי
 מְשֻׁנְיָה. פְּרֻזְקִנִי הִדִּיא אִיצִיא
 וְאַסְמִתָּהּ שְׁמַעוֹן׃ (לד) פְּחֻמְלַת
 אִיצִיא וַיִּלְדֶּת אֲבִנָּא. וְקְאָלַת.
 הִדִּיא אֵלְמִרְדָּה וְנַעֲטָף אֵלָי
 רְגְלִי. אַדְּו וַלְדֶּת לָהּ
 תִּלְאֲתָיָהּ בְּנִין. וְסַמָּאָה לִוִּי׃

שְׁנוּאָה אָנֹכִי וַיִּתֶּן-לִי גַם-אֶת-זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ
 שְׁמַעוֹן׃ וְעַד־יָאֵת עוֹד וַיִּלְדֶּת בֶּרֶךְ. וְאַמַּרְתָּ. אָרִי שָׁמִיעַ קָדָם יי אָרִי
 סְנוּאָתָא אָנָּא. וַיְהִי לִי אֵף ית דִּין. וַקִּרְת שְׁמִיָּה שְׁמַעוֹן׃ לַדּ וַתֵּהָר
 עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר עָתָה הַפַּעַם יֵלֹּה אִישִׁי
 אֵלָי כִּי-יִלְדֶּתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל-פְּנֵי קְרָא-
 שְׁמוֹ לִוִּי׃ וְעַד־יָאֵת עוֹד וַיִּלְדֶּת בֶּרֶךְ. וְאַמַּרְתָּ. הֲדָא זְמָנָא יתְחַבֵּר לִי
 בְּעֵלִי. אָרִי יִלְדִית לִיָּה תִלְתָּא בְּנִין. עַל פְּנֵי קְרָא שְׁמִיָּה לִוִּי׃

— רס"ד —

עֲלִי שְׁהִרִי נְטִלְתִּי כָּל חֻלְקֵי בְּבִנִים׃ עַל בֵּן.
 כָּל מִי שְׁנֹאֲמַר בּוֹ עַל פְּנֵי מְרֻבָּה בְּאוּכְלוּסִין.
 חוּץ מִלּוּי שְׁהָאֲרוֹן הִיָּה מְכַלָּה בְּהֵם׃
 קְרָא שְׁמוֹ לִוִּי. תְּמַהֲתִי שְׁבָכְלָם כְּתִיב
 וַתִּקְרָא וְזֶה כְּתִיב בּוֹ קְרָא. וַיֵּשׂ מִדְּרַשׁ אֲגָדָה
 בְּאַלְפָּה הַדְּבָרִים רַבָּה שְׁשֻׁלַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא גְבֻרִיאַל וְהִבִּיאֹ לְפָנָיו וַקִּרָּא לוֹ שֵׁם זֶה
 וַנִּתֵּן לוֹ עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע מִתְּנוּת כְּהֵנָּה וְעַל

לַבּ וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן. רְבוּתִינוּ פְּרִשׁוּ.
 אָמַרָה רְאוּ מַה בֵּין בְּנֵי לְבָן-חֲמִי שְׁמִכְר
 הַבְּכוּרָה לְיַעֲקֹב. וְזֶה לֹא מְכָרָה לְיוֹסֵף וְלֹא
 עֲרַעַר עָלָיו. וְלֹא עוֹד שְׁלֹא עֲרַעַר עָלָיו אֵלָא
 שְׁבָקֵשׁ לְהוֹצִיאֹ מִן הַבּוֹר׃ לִי הַפַּעַם יֵלֹּה
 אִישִׁי. לְפִי שְׁהָאֲמָהוּת נְבִיאוֹת הִיוּ וַיּוֹדְעוֹת
 שְׁשֻׁנִים עֲשָׂר שְׁבָטִים יּוֹצְאִים מִיַּעֲקֹב וְאַרְבַּע
 נָשִׁים יֵשָׂא. אָמַרָה מַעֲתָה אֵין לוֹ פְּתֻחוֹן פְּהַ

תפסיר דס"ג

לה) וחמלת איצ"א וולדת
אבנא. וקאלת הד"ה אלמרה
אשכר אללה. לד"אלך אסמתה
יהודה. ונקפת ען אלולאד:
ל א) פלמא ראת רחל. אנחא
לם תלד ליעקוב. חסדת
אכיתהא. וקאלת לה אסתרוק
לי ולדא. ואלא פאנא מאיתה:
ב) פאשתד ג' צ"בה עליהא.
וקאל. אמן דון אללה אנא.
אלד"י מנעד תמר אלפטן:
ג) קאלת. הוד"א אמתי בלה

לָהּ וַתֵּהָרֵ עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן
וַתֹּאמֶר הַפֶּעַם אוֹדָה אֶת־
יְהוָה עַל־כֵּן קָרָאתָ שְׁמוֹ
יְהוּדָה וַתַּעֲמֵד מְלֻדָּתָ:
וְעֵדִיאת עוֹד וַיֵּלֶדֶת בֶּרֶ. וַאֲמַרְתַּ הָּדָא
זְמַנָּא אוֹדִי קָדָם יי. עַל כֵּן. קָרַת שְׁמִיה
יְהוּדָה. וְקַמַּת מְלַמִּילֵד: ל א וַתֵּרָא
רַחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה לְיַעֲקֹב
וַתִּקְנֶא רַחֵל בְּאַחֲתָהּ

וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הִבָּה־לִּי בָנִים וְאִם־אֵין מִתָּה
אֲנֹכִי: וַחֲזַת רַחֵל. אָרִי לֹא יֵלֶדֶת לְיַעֲקֹב. וְקִנִּיאת רַחֵל בְּאַחֲתָהּ.
וַאֲמַרְתַּ לְיַעֲקֹב הִב לִי בְנִין. וְאִם לֹא מִיְתָא אָנָּא: ב וַיִּחַר־אַף
יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הֲתַחַת אֱלֹהִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר־
מָנַע מִמֶּךָ פְּרִי־בֶטֶן: וַתִּקִּיף רוּגְזָא דְיַעֲקֹב בְּרַחֵל. וַאֲמַר.
הַמְנִי אֶת בְּעֵיִא הָלֹא מִן קָדָם יי תִּבְעֵן. דְּמִנַּע מִנִּיךְ וְלָדָא דְּמַעִי:
ג וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמַתִּי בְּלָהָה בָּא אֵלֶיהָ וַתֵּלֶד

רש"י

שם שלוחו במתנות קראו לוי: לכה הפעם
אודה. שנטלתי יותר מחלקי מעתה יש לי
להודות:
ל 6 ותקנא רחל באחותה. קנאה במעשיה
הטובים, אמרה אלולי שצדקה ממני לא
זכתה לבנים: הבה לי. וכי כך עשה אביך
לאמך, והלא התפלל עליך: מתה אנכי.

זולק הדקדוק: א ואם אין מתה אנכי. לחוד בטעם מלרע (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

עַל-בְּרָכִי וְאַבְנֶה גַם-אֲנֹכִי

מִמְנָה: וְאָמַרְתָּ. הֵא. אִמְתִּי בְלָהָה

עוֹל לְוֹתָהּ. תִּלְיֵד וְאָנָּה אָרְבִּי. וְאֶתְבְּנִי

אִף אָנָּה מְנָה: וְתִתֶּן-לוֹ אֶת-

בְּלָהָה שְׂפָחַתָּה לְאִשָּׁה

וַיָּבֵא אֵלָיָה יַעֲקֹב: וַיְהִי בֵּיתָהּ לִיהָ.

יֵת בְּלָהָה אִמְתָּהּ לְאֶתְנִי. וְעַל לְוֹתָהּ יַעֲקֹב:

וְתִתֶּן-לוֹ בְּלָהָה וְתִלְיֵד

לְיַעֲקֹב בֶּן: וְעַדִּיאַת בְּלָהָה.

וַיִּלְיֵד לְיַעֲקֹב בֶּר: וְתִתֶּן רַחֵל דְּנָנִי אֱלֹהִים וְגַם

שָׁמַע בְּקֹלִי וַיִּתֶּן-לִי בֶן עַל-בֶּן קָרָאָה שְׁמוֹ דָּן:

וְאָמַרְתָּ רַחֵל דְּנָנִי יי. וְאִף קָבִיל צְלוֹתִי. וַיְהִי לִי בֶר. עַל בֶּן. קָרָת שְׁמִיָּה

דָּן: וְתִתֶּן עוֹד וְתִלְיֵד בְּלָהָה שְׂפָחַת רַחֵל בֶּן

שְׁנַי לְיַעֲקֹב: וְעַדִּיאַת עוֹד. וַיִּלְיֵדָת. בְּלָהָה אִמְתָּה דְרַחֵל. בֶּר תִּנְנִן

לְיַעֲקֹב: וְתִתֶּן רַחֵל נְפֹתוֹלֵי אֱלֹהִים | נְפֹתִלְתִּי

עַם-אַחֲתִי גַם-יִכְלְתִּי וְתִקְרָא שְׁמוֹ נְפֹתִלְי:

אדכיל אליהא. תלד פי חגרי.
 ויבני ביתי אנא איציא מנהא:
 (ד) פאעטתה בלהא אמתהא
 זוגה. ודכיל אליהא: (ה) פחמלת
 בלהא. וולדת לה אבנא:
 (ו) פקאלת רחל. קד חכם אללה
 לי. ואיציא סמע צותי. פרזקני
 אבנא. ואסמתה דן: (ז) פחמלת
 איציא. בלהא אמה רחל.
 וולדת אבנא תיאנא ליעקוב:
 (ח) פקאלת רחל. עטפה מן ענד
 אללה אנעטפת. מע איכתי
 וסקת דיאלד. ואסמתה נפתלי:

בנים מהגר, וחגר מתנוי כנגד שרה, אמר לה
 זקנתי הכניסה צרתה לביתה, אמרה לו אם
 הדבר הזה מעכב, הנה אמתני בלהא, ואבנה
 גם אנכי ממנה כשרה: ודנני אלהים.
 וחיבני וזבני: נפתולי אלהים. מנחם בן
 סרוק פרשו במחברת (צמדז יט טו) צמיד
 פתיל, חבורים, מאת המקום נתחברתי עם
 אחותי לזכות לבנים. ואני מפרשו לשון

(דברים לב ט) עקש ופתלתול, נתעקשתי
 והפצתי פצירות ונפתולים הרבה למקום
 להיות שנה לאחותי: גם יכלתי. הסכים
 על ידי. ואונקלוס תרגם לשון תפלה,
 כמו נפתולי אלהים, נתפללתי בקשות
 החביבות לפניו, נתקבלתי ונעתי
 כאחותי: נפתלתי. נתקבלה תפלתי.
 ומדרש אגדה יש רבים בלשון נוטריקון:

תפסיר דס"ג

(ט) פִּלְפֹּא רֵאֵת לֵאמֹר. אֲנִי־אֵם קֹדֶה וְקִפְתָּ עַן אֶלְוֵלֵאד. אֲכִידֵית זֹלְפָה אֲמִתְהָא. וְאֵעֲטִתְהָא לְיַעֲקֹב זֹגָה: (י) פִּוְלִדֵית לֵה אֲבִנָא: (יא) וְקִאֲלֵת קֹדֶה צִחֵ אֶלְכִבֵּר. וְאֲסִמְתָּה גֵד: (יב) פִּוְלִדֵית. זֹלְפָה אֲמִה' לֵאמֹר. אֲבִנָא תֵאֲנִיא לְיַעֲקֹב: (יג) פִּקְאֵלֵת. מִן וְצִפִּי. אֵן יֵצֵפְנִי אֶלְנִסָא. וְאֲסִמְתָּה אֲשֶׁר:

וְאָמַרְתָּ רַחֵל. קָבִיל בְּעוֹתֵי יְיָ בְּאֵת חֲנֻנּוֹתַי בְּצִלּוֹתַי. חֲמִידֵית דִּיהִי לִי וְלֹד בְּאֲחֵתִי וְאָף אֲתִיב לִי וְקִרְתָּ שְׁמִיָּה נִפְתָּלִי: ט וְתִקְרָא לְאֵה בְּיַעֲקֹב עֲמֵדָה מְלֻדָּת וְתִקְחֵת אֶת־זֹלְפָה שְׂפַחְתָּהּ וְתִתֵּן אֶת־הָאֵה לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה: וְחֻזַּת לְאֵה. אֲרִי קָמַת מִלְמִילָד. וְדַבַּרְתָּ יֵת זֹלְפָה אֲמִתְהָ.

וַיְהִי־בַת יֵתָהּ לְיַעֲקֹב לְאֵתָהּ: ז וְתִלְדֵת זֹלְפָה שְׂפַחְתָּהּ לְאֵה לְיַעֲקֹב בֵּן: וַיִּלְיֵדֵת. זֹלְפָה. אֲמִתְהָ דִלְאָה לְיַעֲקֹב בַּר: וְתֵאֲמֹר לְאֵה בָא גֵד וְתִקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גֵד: וְאָמַרְתָּ לְאֵה אֲתָא גֵד. וְקִרְתָּ יֵת שְׁמִיָּה גֵד: יב וְתִלְדֵת זֹלְפָה שְׂפַחְתָּהּ לְאֵה בֵּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב: וַיִּלְיֵדֵת. זֹלְפָה אֲמִתְהָ דִלְאָה. בַּר תַּנְיִן לְיַעֲקֹב: יג וְתֵאֲמֹר לְאֵה בְּאִשְׁרֵי בְּיַעֲקֹב אֲשֶׁר־וֹנִי בְּנֹת וְתִקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֲשֶׁר: וְאָמַרְתָּ לְאֵה. תּוֹשְׁבַתָּהּ הִוֵּת לִי. אֲרִי בְּכִין יִשְׁבַּח־וֹנִי נְשִׂיאָה. וְקִרְתָּ יֵת שְׁמִיָּה אֲשֶׁר: יד וַיִּלְדֵת רְאוּבֵן בְּיַמֵּי קִצִּיר־חֹטִים (דְּבִיעִי) ❀ ❀ רַב־בְּרֵעֵי בְּסִפְרֵי תַסְבִּיחַ

י וְתִלְדֵת זֹלְפָה. בְּכֵלֶן נְאֻמְרֵי הַרְיִוֹן חוּץ מִזֹּלְפָה לְפִי שְׂהִי־תָהּ בַחֲוֵרָה מְכוּלָן וְתִינּוּקָת בְּשָׁנִים וְאִין הַרְיִוֹן נִכְרָ בֵּהּ, וְכִדִּי לְרֵמוֹת לְיַעֲקֹב נִתְנָה לְבֵן לְלֵאָה שְׁלֵא יִבִּין שְׂמִכְנִיסִין לֹד אֵת לְאֵה, שְׂכָף מִנְהֵג לְתַן שְׂפַחָה גְדוּלָה לְגְדוּלָה וְקִטְנָה לְקִטְנָה: יא בָא גֵד. בָּא מִזֶּל טוֹב, כְּמוֹ

שְׂמִיָּה רַב־בְּרֵעֵי (ה) בָּא גֵד. יֵשׁ לְהַפְרִיד מֵעַט הַדְּבָקִים דְּלֵא לִישְׁתַּמֵּעַ בְּגֵד.

תפסיר רס"ג

וַיִּמְצֵא דוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה
וַיָּבֵא אֹתָם אֶל-לֵאָה אִמּוֹ
וַתֹּאמֶר רַחֵל אֶל-לֵאָה
תְּנִי-נָא לִי מְדוּדָאֵי בְנֶיךָ:
 וְאֵזֶל רְאוּבֵן בְּיוֹמֵי חֲצַד חֲשׂוּן. וְאִשְׁבַּח
 יִבְרוּחִין בְּחֻקְלָא. וְאִיתִי יְתֵהוּן. לְלֵאָה
 אִמְיָה. וְאָמְרַת רַחֵל לְלֵאָה. הֲבִי כְעַן לִי.
 מִיִּבְרוּחֵי דְבְרִיךְ: טו וַתֹּאמֶר לָהּ
הַמַּעֲט קַחְתְּךָ אֶת-אִישִׁי
וְלָקַחְתָּ גַם אֶת-דוֹדָאֵי בְנֵי
וַתֹּאמֶר רַחֵל לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת
דוֹדָאֵי בְנֶיךָ: וְאָמְרַת לָהּ. הִזְעִיר דְּדַבְרַת יְתָ בְעַלִּי. וְתַסְבִּין. אַף
 יְתָ יִבְרוּחֵי דְבְרִי. וְאָמְרַת רַחֵל. בְּכִיִן יִשְׁכּוּב עִמָּיךְ בְּלַיְלָא. חֲלָף יִבְרוּחֵי
 דְּבְרִיךְ: טז וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן-הַשָּׂדֶה בָּעֶרְבַּ וַתֵּצֵא
 לֵאָה לְקִרְאָתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלָי תָּבוֹא כִּי שָׁכַר
 שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָאֵי בְנֵי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הַזֶּה:
 וְאֵתָא יַעֲקֹב מִן חֻקְלָא בְּרַמְשָׁא. וּנְפַקַת לֵאָה
 לְקַדְמוּתִיהָ. וְאָמְרַת לוֹתִי תִיעוֹל. אָרִי מִיָּגֵר אֲגַרְתְּךָ. בְּיִבְרוּחֵי דְבְרִי.

— רס"ג —

באשת נעורים: יד בימי קציר חטים. להגיד
 שבחן של שבטים. שעת הקציר היא ולא
 פשט ידו בגזל להביא חטים ושעורים אלא
 דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו: דודאים.
 סיגלי, עשב הוא ובלשון ישמעאל יסמין:
 טו ולקחת גם את דודאי בני. בתמיהה,
 ולעשות עוד זאת לקח גם את דודאי בני
 ותרגומו ולמסב: לכן ישכב עמך הלילה.
 שלי היתה שכיבת לילה זו ואני נותנה לך תחת
 דודאי בנה. ולפי שזולזה במשכב הצדיק לא
 זכתה להקבר עמו: טז שכר שכרתיך. נתתי
 לרחל שכרה: בלילה הוא. הקדוש ברוך

תפסיד רס"ג

אבני פנאם ענדהא פי תלך
אללילה: יז) פסמע אללה להא.
פחמלת. וולדת ליעקוב אבנא
כיאמסא: יח) פקאלת. קד
אעטאני אללה אגרי. למא
זוגת אמתי לרגלי. ואסמיתה
יששכר: יט) פחמלת. וולדת
אבנא סאדסא ליעקוב:
כ) קאלת. קד פווצני
אללה תפויץ כיר. הדיה
אלמרה יסאכנני רגלי. אד
ולדת לה סתה בנין. פאסמיתה
זבולון: כא) ובעד דאלך
ולדת אבנה. פאסמיתהא דינה:

ושכיב עמה בליליא הוא: **וַיִּשְׁמַע**
אֱלֹהִים אֶל לֵאָה וַתֵּהָרֵ
וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חַמִּישֵׁי:
וקביל יי עלותה דלאה. ועדיאת. וילידת
ליעקב בר חמישי: **וַתֹּאמֶר**
לֵאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי
אֲשֶׁר נָתַתִּי שְׂפַחְתִּי
לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ
יִשְׂשַׁכָּר: ואמרת לאה. יהב יי אגרי.

דיהבית אמתי לבעלי. וקרת שמייה

יששכר: **וַתֵּהָרֵ עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד בֶּן-שֵׁשִׁי**

לְיַעֲקֹב: ועדיאת עוד לאה. וילידת בר שתיתאי ליעקב:

וַתֹּאמֶר לֵאָה זָבַדְנִי אֱלֹהִים | אֹתִי זָבַד טוֹב

הַפֶּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי-יִלְדֵתִי לוֹ שְׂשֵׁה בָנִים

וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ זָבֻלוֹן: ואמרת לאה. יהב יי יתיה לי

חולק טוב. הדא זמנא יהי מדוריה דבעלי לותי. ארי ילידית ליה שתא

בנין. וקרת ית שמייה זבולון: **וְאַחַר יִלְדָה בֵּת וַתִּקְרָא**

אֶת-שְׁמָהּ דִּינָה: ובתר בן ילידת ברתא. וקרת ית שמה דינה:

— רס"י —

הוא סיע שיצא משם יששכר: **וַיִּשְׁמַע**
אלהים אל לאה. שהיתה מתאנה ומחזרת
להרבות שבטים: **כִּזְבַּד טוֹב.** כתרגומו:
יזבלני. לשון (מלכיס א' ס יג) בית זבול
כיכזיכייכיא"כ זלע"ז בית מדור. מעתה לא
תהא עיקר דירתו אלא עמי שיש לי בנים
כנגד כל נשיו: **כא דינה.** פרשו רבותינו שדנה
לאה דין בעצמה אם זה זכר לא תהא רחל

תפסיר רס"ג

כב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל
 וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים
 וַיַּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ: וְעַל
 דְּוִכְרָנָהּ דְּרַחֵל קָדָם יי. וְקָבִיל צְלוֹתָהּ יי.
 וַיִּהְיֶה לָּהּ עֲדוּי: כג וַתֵּהָרֵ וַתֵּלֶד
 בֵּן וַתֹּאמֶר אֶסְף אֱלֹהִים
 אֶת־חַרְפְּתִי: וְעַד־יָאת וּלְיֵדֶת בַּר.

(כב) ת'ם ד'כר אללה רחל. וסמע להא. ורזקהא ולדא: (כג) פחמלת וולדת אבנא. וקאלת. קד צ'ם אללה עני אלעאר: (כד) ואסמתה יוסף קאילא וזידני אללה אבנא אכ'רא: (כה) פלמא ולדת רחל יוסף. קאל יעקוב ללבן. אטלקני ואמצי. אלי מוצעי ובלדי:

וְאָמַרְתָּ בְּנֵשׁ יי יֵת חֲסָדִי: כד וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף
 לֵאמֹר יוֹסֵף יְהוּה לִי בֵּן אַחֵר: וְקָרַת יֵת שְׁמִיָּהּ. יוסף
 לְמִימְרָהּ. יוסף יי. לי בר אחרן: כה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
 יֵלְדָה רַחֵל אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לְבָן
 שְׁלַחְנִי וְאֶלְכָה אֶל־מְקוֹמִי וְלֹא־רָעִי: וְהוּא. כד ילדת

❁ חַרְפְּתִי בְּסִפְרֵי תַנְיִן ❁

• כס"י •

שאני עקרה, והיו אומרים עלי שאעלה לחלקו שלעשו הרשע. ומדרש אנדה כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו. מי שבר כלי זה, בנה, מי אכל תאנים אלו, בנה: כד יוסף ה' לי בן אחר. יודעת היתה בנבואה שאין יעקב עתיד להעמיד אלא שנים עשר שבטים, אמרה יהי רצון שאותו שהוא עתיד להעמיד יהא ממני, לכך לא נתפללה אלא על בן אחר: כה כַּאֲשֶׁר יֵלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף. משגלד שטנו שלעשו, שנאמר (עוזיכ 6 יח) והיה בית יעקב איש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש. אש בלא להבה אינו שולט

אחותי באחת השפחות, והתפללה עליו ונהפף לנקבה: כב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. ובר לה שמסרה סימניה לאחותה, ושהיתה מצרה שלא תעלה בגורלו שלעשו שמא יגרשנה יעקב לפי שאין לה בנים, ואף עשו הרשע כף עלה בלבבו כששמע שאין לה בנים. הוא שיסד הפיט (קרובות דר"ה שחרית) האדמון כבט שלא חלה, צבה לקחתה לו ונתבהלה: כג אֶסְף. הכניסה במקום שלא תראה וכן (ישעיכ ד 6) אֶסְף חרפתנו, (שמוס ט יט) ולא יאסף הביתה, (יואל ד טו) אֶסְפוּ נְגָהֶם, (ישעיכ ס כ) וירחף לא יאסף, לא יטמן: חרפתי. שהייתי לחרפה

זולק הדקדוק: כה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יֵלְדָה רַחֵל. כ"ה בתיגאן, כאשר בתביר:

תפסיר רס"ג

כו) אעטני נסאי וואולאדי. אלדין כ'דמתד ב'הם חתי אמצי. פאנד תעלם. כ'דמתי אלדי כ'דמתד: כז) פקאל לה לבן. אן וגדת חציאא ענדד. קם. פאני קד גרבת. ובארפני אללה בגריתד: כח) קאל. ביין לי אגרדד חתי אעטיד: כט) קאל לה. אנת תעלם. פיף כ'דמתד. ופיף פאנת מאשיתד ענדי: ל) פאנדהא פאנת קלילה

רחל ית יוסף. ואמר יעקב ללבן. שלחני ואהדך. לאתרי ולארעי: כו תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך: הב ית נשי וית בני. דפלחית יתך. בהון ואיזיל. ארי את ידעת. ית פולחני דפלחתך: כז ויאמר אליו לבן אם נא

מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני יהוה בגלגלך: ואמר ליה לבן. אם פען אשפחית רחמין בעינך. נסיתי. וברכני יי בדילך: [חמישי] כח ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה: ואמר. פריש אגרך. עלי ואתין: כט ויאמר אליו אתה ידעת את אשר עבדתיך ואת אשר היה מקנך אתי: ואמר ליה. את ידעת. ית דפלחתך. וית. דהוה בעירך עמי: ל כי מעט אשר היה לך לפני ויפרע

— כ"י —

אצל הרועים, ועכשיו היו לו בנים שנאמר (לכלן לא א) וישמע את דברי בני לבן: כח נקבה שכרך. בתרגומו פריש אגרך: כט ואת אשר היה מקנך אתי. את חשבון מעוט מקנך שבא לידי מתחלה כמה היו: ל לרגלי. עם רגלי, בשביל ביאת רגלי באת אצלך הברכה, כמו (שמות יא ח) העם אשר ברגלך, (שופטים ח ט)

למרחוק, משגלד יוסף בטח יעקב בהקדוש ברור הוא ורצה לשוב: כו תנה את נשי וגוי. איני רוצה לצאת כי אם ברשות: כז נחשתי. מנחש היה, נסיתי בנחוש שלי שעל ידך באה לי ברכה, כשבאת לכאן לא היו לי בנים, שנאמר (לעיל כט ו) והנה רחל בתו באה עם הצאן, אפשר יש לו בנים והוא שולח בתו

זלק הדקדוק: כח ויאמר נקבה. השוא שבו"ף נח (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

לְרֹב וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־ךָ
 לְרַגְלֵי וְעַתָּה מָתִי אַעֲשֶׂה
 גַּם-אֲנֹכִי לְבֵיתִי: אָרִי. זְעִיר
 דְּהוּה לְךָ קִדְמִי וּתְקִיף לִסְגִי. וּבְרִיךְ יי.
 יְתֵד בְּדִילִי. וּכְעַן. אֲמַתִּי. אַעֲבִיד אִף אֲנָא
 לְבֵיתִי: לֹא וַיֹּאמֶר מַה אֶתֶּן-
 לְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא-תִתֶּן-
 לִי מֵאוֹמָה אִם-תַּעֲשֶׂה-לִּי
 הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֶרְעֶה

ונמת כתררה. ובארך אללה לך
 בסבבי. ואלאן. מתי אצנע
 אנא איצא לביתי: לא קאל
 מא אעטיד. קאל יעקוב לא
 תעטיני שיא. בל אן צנעת לי
 הדיא אלומר. בה ארגע ארעא
 ג'נמד אחפצהא: לב) והו אן
 אמר פי ג'נמד אליוס. ואעזל
 מנהא. כל מנקט ואבלק. וכל
 חמא פי אלצ'אן. ובלקא
 ומנקטה פי אלמאעזו. ויכון
 דיאלך אגרת: לג) ויטהד עליו

צִאנְךָ אֲשָׁמֹר: וַאֲמַר מָה אֶתֶּן לְךָ. וַאֲמַר יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי
 מִדָּעַם. אִם תַּעֲבִיד לִי פִתְגָמָא הַדִּין. אֲתוּבָּ. אָרְעִי עֲנָךְ אֲטַר:
 לִב אַעֲבֹר בְּכָל-צִאנְךָ הַיּוֹם הַסֵּר מִשָּׁם
 כָּל-שֵׂה | נָקֹד וְטָלוּא וְכָל-שֵׂה-חוּם בַּבְּשָׂבִים
 וְטָלוּא וְנָקֹד בַּעֲזִים וְהִיָּה שְׂכָרִי: אַעֲבֹר בְּכָל עֲנָךְ יוֹמָא
 דִּין. אַעֲדִי מִתַּמָּן. כָּל אֲמַר נְמוֹר וּרְקוּע. וְכָל אֲמַר שְׁחוּם בְּאֲמַרְיָא.
 וּנְמוֹר וּרְקוּע בַּעֲזִיָּא. וְהִיָּה אֲגָרִי: לֵג וְעִנְתָּה-בִּי צְדָקָתִי בְּיוֹם

— כ"י —

לענן התבואה: והיה שכרי. אותן שיוגדו
 מכאן ולהבא נקדים וטלואים בעזים ושחומים
 בפשבים יהיו שלי ואותן שישנן עכשיו
 הפרש מהם והפקידם ביד בניה. שלא תאמר
 לי על הנלדים מעתה אלו היו שם מתחלה,
 ועוד שלא תאמר לי על ידי הזכרים שהן
 נקדים וטלואים תלדנה הנקבות דוגמתן
 מכאן ואלף: לג וענתה בי וגוי. אם תחשדני

לעם אשר ברגלי הבאים עמי: גם אנכי
 לביתי. לצורך ביתי עכשיו אין עושין
 לצרכי אלא בני וצריך אני להיות עושה גם
 אני עמהם לסמכו. והו גם: לז נקוד. מנמר
 בחברבורות דקות. כמו נקודות. פוינטור"ס
 זלט"ז: טלוא. לשון טלואים חברבורות
 רחבות: חום. שחום דומה לאדום. כו"ש זלט"ז
 [אדום] לשון משנה שחמתית ונמצאת לבנה.

תפסיר רס"ג

עדלי ג'דא. אדא חצרת אנ
 אטלב אגרתני בין ידיך. פכל
 מא ליס הי מנקטה ובלקא פי
 אלמאעז. וחמא פי אלצ'אן.
 פהו מסרוק ענדי: לד) קאל לבן
 נעם. לית זכון כמא קלת:
 לה) פעזל פי ד'אלך אליוס
 אלתיוס אלמחגלה ואלמנקטה.
 וגמיע אלענוז אלמנקטה
 ואלבלק. כל מא פיה ביאין.
 וכל חמא מן אלצ'אן. ודפע
 ד'אלך אליי בניה: לו) וגעל
 מסאפה' תילאת'ה איאם. בינה

מחר כי תבוא על-שכרי
 לפניך כל אשר-איננו נקד
 וטלוא בעזים וחום
 בפשבים גנוב הוא אתי:
 ותסהיד עלי זכותי ביום מחר. ארי
 תיעול על אגרי קדמך. כל דליתוהי
 נמור ורקוע בעזיא. ושחום באמריא.
 גנובא הוא עמי: לה) ויאמר לבן
 הן לו יהי כדברך: ואמר לבן

ברם. לוי יהי פפתגמך: לה) ויסר

ביום ההוא את-התישים העקדים והטלאים
 ואת כל-העזים הנקדות והטלאות כל אשר-
 לבן בו וכל-חום בפשבים ויתן ביד-בניו: ואעדי
 ביום ההוא ית תישיא רגוליא ורקועיא. וית כל עזיא נמורתא
 ורקועתא. כל דחיור ביה. וכל דשחום באמריא. ויהב ביד בנוהי:
 לה) וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב
 ויעקב רעה את-צאן לבן הנותרת: ושוי. מהלך תלתא
 יומין. בינוהי ובין יעקב. ויעקב. רעי. ית ענא דלבן דאשתארא:

— כ"י —

כדברך. הלואי שתחפץ בכך: לכ ויסר. לבן
 ביום ההוא וגי: התישים. עזים זכרים:
 כל אשר לבן בו. כל אשר היתה בו
 חברבורית לבנה: ויתן. לבן ביד בניו:
 לו הנותרת. הרעועות שבהן החולות
 והעקרות שאינן אלא שירים, אותן מסר לו:

שאני נוטל משלך בלום, תענה בי צדקתי, כי
 תבא צדקתי ותעיד על שכרי לפניך, שלא
 תמצא בעדרי כי אם נקדים וטלואים, וכל
 שתמצא בהן שאינו נקוד או טלוא או חום
 בידוע שגנבתיו לה, ובגנבה הוא שרוי אצלי:
 לו הן. לשון הן קבלת דברים: לו יהי

תפסיר רס"ג

ובין יעקוב ופאן יעקוב ירעא. ג'נמ לבן אלפאקנה: לז) ת'ם אכ'ד' יעקוב. עצי' לבנא רטבה וחר ודלב. וקשרהא אלקשר אלמביץ. חתי' קשט אלמביץ אלד' עליהא: לח) ויצע אלע'ציי אלתי קשרהא. פי אלחיאץ' פי מסאקי אלמא. חתי' תגי אלג'נמ לתשרב פתכון תיאלהא. פתתוחם ענד ד'אלד': לט) פתתוחמת אלג'נמ באלע'ציי.

וַיִּקַּח-לוֹ יַעֲקֹב מִקֶּלֶב
לְבָנָה לַח וְלוֹז וְעֶרְמוֹן
וַיַּפְצֵל בָּהֶן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת
מִחֹשֶׁף הַלְּבָן אֲשֶׁר עַל-

הַמַּקְלוֹת: ונסיב ליה יעקב. חטרין
דלבו. רטיבין ודלוז ודדלוב. וקליף בהון
קלפין חירין. קלויף חיר. דעל חטריא:
וַיִּצַּג אֶת-הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר
פָּצַל בְּרֵהֻטִים בְּשִׁקְתוֹת

הַמַּיִם אֲשֶׁר תָּבֵאן הַצֵּאן לְשִׁתוֹת לְנֹכַח
הַצֵּאן וַיַּחְמְנָה בְּבֵאן לְשִׁתוֹת: ודעיץ. ית חטריא
דקליף. ברטיא אתר בית שקיא דמיא. אתר דאתין ענא למשתי
לקבלהון דענא. ומתיחמן במיתיהון למשתי: לט) וַיַּחְמוּ הַצֵּאן

— רס"י —

תרגומו ודעיץ, לשון תחיבה ונעיצה הוא
בלשון ארמי, ותרבה יש בתלמוד (שם נ 3)
דצה ושלפה, (חולין נג 3) דץ ביה מידי. דצה
כמו דעצה, אלא שמקצר את לשונו:
בְּרֵהֻטִים. במרוצת המים, בבריכות
העשויות בארץ, להשקות שם הצאן: אֲשֶׁר
תָּבֵאן וגו' בְּרֵהֻטִים. אשר תבאנה הצאן
לשתות, שם הציג המקלות לנכח הצאן:
וַיַּחְמְנָה. הבהמה רואה את המקלות והיא
גרתעת לאחוריה, והזכר רובעה ויולדת

לִּמְקַל לְבָנָה. עץ הוא ושמו לבנה, כמה
דתימא (כוסע ד יג) תחת אלון ולבנה, ואומר
אני הוא שקורין טרינבל"ס זלט"ז שהוא לבן
[צפצפה עצינית]: לח. כשהוא רטוב: וְלוֹז.
ועוד לקח מקל לזו, עץ שגדלין בו אגוזים
דקים קולד"ס זלט"ז [אלטר]: וְעֶרְמוֹן.
קשטיני"י זלט"ז [עץ ערמון]: פְּצָלוֹת. קלופים
קלופים, שהיה עושהו מנמר: מִחֹשֶׁף הַלְּבָן.
גלוי לזבן שלמקל. כשהיה קולפו היה נראה
ונגלה לזבן שלו במקום הקלויף: לט) וַיִּצַּג.

זולק הדקדוק: לח) המקלות. נפל הדגש לריבוי (מהר"ב): בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. השוא שתחת הקורף
נע (מהר"ב). עוד כתב על תיבה זו וז"ל כבא מאריך עם החירק אע"פ שאין נקוד פתח עם השוא,
אתה קורא השוא כמו שוא ופתח עכ"ל:

תפסיר דס"ג

פולדת. מחגלה ומנקטה ובלקא:
 (ט) פלמא אפרד יעקוב
 אלצאן. געל פי אול אלג'נם כל
 מחגלא. וחמא פי צאן לבן.
 וגעל לה קטועא וחדהא. ולם
 יציפהא אלי ג'נם לבן:
 (מא) וכאן יעקוב. פי כל זקת
 וחאם אלג'נם אלדביעייה.
 יצייר אלעציי תדיאהא
 פי אלחיאץ. לתתותם בהא:
 (מב) ואדא כרפת לם יצייר

אל-הַמְקִלוֹת וְתִלְדֶן הַצֵּאן
 עֲקָדִים נְקָדִים וְטִלְאִים:
 וְאֶת־יַחְמָא עֲנָא בְחֹטְרִיא. וְיִלְדֶן עֲנָא:
 רְגוּלִין נְמוֹרִין וּרְקוּעִין: מ וְהַכְּשָׁבִים
 הַפְּרִיד יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פָּנָיו
 הַצֵּאן אֶל-עֲקָד וְכָל-חֹם
 בְּצֵאן לָבֶן וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים
 לְבָדוֹ וְלֹא שָׂתָם עַל-צֵאן

לָבֶן: וְאִמְרִיא אֶפְרִישׁ יַעֲקֹב. וַיְהִי. בְּרִישׁ עֲנָא כָּל דְּרְגוּל. וְכָל
 דְּשַׁחֹם בְּעֲנָא דְּלָבֶן. וְשׁוּי לִיהַ עֲדָרִין בְּלַחֲדוּהִי. וְלֹא עָרִיבְנוּן עִם עֲנָא
 דְּלָבֶן: מ וְהָיָה בְּכָל-יַחַם הַצֵּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׁם
 יַעֲקֹב אֶת-הַמְקֻלוֹת לְעֵינָיו הַצֵּאן בְּרֵהֻטִים
 לְיַחְמָנָה בַּמְקֻלוֹת: וְהָיָה. בְּכָל עֲדָן דְּמֵת־יַחְמָן עֲנָא מִבְּכָרְתָּא.
 וּמְשׁוּי יַעֲקֹב יֵת חֹטְרִיא. לְעֵינָיו עֲנָא בְּרֹטְיָא. לְיַחְמוֹת־הוּן בְּחֹטְרִיא:
 מ וּבַהֲעֵטִיף הַצֵּאן לֹא יֵשִׁים וְהָיָה הָעֵטִפִים

— כ"י —

ההולכות אחריהם צופות אליהם, וזהו
 שנאמר ויתן פני הצאן אל עקוד, שהיו פני
 הצאן אל העקדים, ואל כל חום שמצא בצאן
 לבן: וישת לו עדרים. כמו שפרשתי:
 מ מה המקשרות. בתרגומו הבכירות ואין לו
 עד במקרא להוכיח עליו. ומנחם חברו עם
 (שמואל ב' טו ל) אהיתפל בקשרים, (שם טו י)
 ויהי הקשר אמיץ, אותן המתקשרות יחד

כיוצא בו. ר' הושעיא אומר המים נעשין ורע
 במעיהן ולא היו צריכות לזכר, וזהו ויחמנה
 וגוי: לט אל המקלות. אל מראות המקלות:
 עקדים. משנים במקום עקידתן, הם קרסלי
 ידיתן ורגליהן: מ והכשבים הפריד יעקב.
 הנלדים עקדים נקדים הבדיל והפריד לעצמן
 ועשה אותן עדר עדר לבדו, והוליק אותו
 העדר העקוד לפני הצאן, לפני הצאן

וזלק הדקדוק: מ והיה בכל יחם הצאן המקשרות. השוא שבמ"ם נע מפני המאריך שבה"א.
 וכ"ה בכל התיגאן דלא כמהרי"ב:

תפסיר רס"ג

דִּיאֲלֶךְ. פִּתְצִיר אֶלְכִירִיפִייה
 לְלֶבֶן. וְאֶלְדִּבִיעִייה לְיַעֲקֹב:
 (מג) פֶּאִיסֶר אֶלְדִּגֶּל גִּדָּא גִדָּא.
 וְצֶאֱר לֹה גִעַם כְּתִיר. וְאִמָּא
 וְעִבִיד. וְגִמָּאֵל וְחִמִּיר:
 לֹא א) פֶּסְמֵע. כְּלֵאִם בְּנֵי לֶבֶן
 יִקְוֹלוּן. אֶכִּידִי יַעֲקֹב גְּמִיע
 מָאֵל אֲבִינָא. וּמִן מָאֵלָה
 אֶכְתֵּסֵב הִדִּיא אֶלְיִסָּאֶר:
 ב) וְרֵאִי יַעֲקֹב וְגַה לֶבֶן.
 פֶּאֲדִיא לִיס הִוּ מְעָה מֵתִל אִמָּס
 וּמָא קִבְלָה: ג) תִּם קֶאֱל אֶלְלָה

לְלֶבֶן וְהַקְּשֵׁרִים לְיַעֲקֹב:
 וּבִלְקִישׁוֹת עֲנָא לֹא מְשׁוּי. וְהוּן לְקִישֵׁיא
 לְלֶבֶן. וּבְכִירֵיא לְיַעֲקֹב: מִג וְיִפְרִיץ
 הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי-לוֹ
 צֵאֵן רַבּוֹת וּשְׁפָחוֹת
 וְעֲבָדִים וְגַמְלִים וְחִמְרִים:
 וְתִקִּיף גְּבֵרָא לְחֻדָּא לְחֻדָּא. וְהוּוּ לִיָּה עֵן
 סְגִיאָן. וְאִמְהָן וְעֲבָדִין. וְגַמְלִין וְחִמְרִין:
 לֹא * וַיִּשְׁמַע אֶת-דְּבָרֵי
 בְּנֵי-לֶבֶן לֵאמֹר לִקַּח יַעֲקֹב אֶת-כָּל-אֲשֶׁר
 לְאֲבִינוֹ וּמֵאֲשֶׁר לְאֲבִינוֹ עָשָׂה אֶת-כָּל-הַכָּבֵד
 הַזֶּה: וַיִּשְׁמַע יֵת פִּתְגְּמֵי בְּנֵי לֶבֶן דְּאִמְרִין. נְסִיב יַעֲקֹב. יֵת כָּל
 דְּלֶאֱבֹנָא. וּמִדְּלֶאֱבֹנָא. קֶנָּא. יֵת כָּל נְכִסְיָא הָאֵלִין: ב וַיֵּרָא
 יַעֲקֹב אֶת-פְּנֵי לֶבֶן וְהִנֵּה אֵינָנו עִמּוֹ כְּתַמּוֹל
 שְׁלִשׁוֹם: וְחֻזָּא יַעֲקֹב יֵת סִבְר אִפִּי לֶבֶן. וְהָא לִיתַנּוּן. עִמִּיָּה
 כְּמֵאתַמְּלִי וּמִדְּקִמּוּהִי: ג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יַעֲקֹב שׁוּב
 אֶל-אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְלִמְוֹלָדֶתְךָ וְאֵהִיָּה עִמָּךְ:

— רס"י —

לְמַהֲרַ עֲבוּרִין: מִז וּבְהַעֲטִיף. לְשׁוֹן אַחֲוֵר,
 כְּתַרְגּוּמוֹ וּבִלְקִישׁוֹת. וּמִנְחָם חֲבָרוֹ עִם
 (יִשְׁטִיכ ג כג) הַמְּחַלְצוֹת וְהַמְּעַטְפוֹת, לְשׁוֹן
 עֲטִיפַת כְּסוּת, כְּלֹמֵר מִתְּעַטְפוֹת בְּעוֹרִין
 וְצִמְרִין וְאֵינָן מִתְּאֹוֹת לְהַתְּנַחֵם עַל יְדֵי
 הַזְּכָרִים: מִג צֵאֵן רַבּוֹת. פְּרוֹת וְרַבּוֹת יוֹתֵר
 מִשְׁאֵר צֵאֵן: וּשְׁפָחוֹת וְעֲבָדִים. מוֹכֵר צֵאֵנו
 בְּדָמִים יְקָרִים וְלוֹקַח לֹו כָּל אֱלָה:
 לֹא ס עָשָׂה. כְּנִס. כְּמוֹ (ש"ס יד מ) וַיַּעַשׂ חֵיל
 וַיִּף אֶת עַמְלֵק: ג שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ.
 וְשֵׁם אֱהִיָּה עִמָּךְ, אֲבָל בְּעוֹדֶךָ מְחַבֵּר לְשִׁמָּא
 אִי אֶפְשֵׁר לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינְתִי עֲלֶיךָ:

תפסיר רס"ג

ליעקוב. ארגע אלי ארץ
 אבאנד ומולדך. ואכון מעד: ד)
 פבעת' יעקוב. ודעא ברחל
 ולאה. אלי אלצחרא אלי
 ג'נמה: ה) פקאל להן. הודיא
 אנא ארא וגה אביפן. אד' ליס
 הו מעי מתל אמס ומא קבלה.
 ואלאה אבי. למ יזאל מעי:
 ו) ואנתן תעלמן. אני כ'דמתה.
 בגמיע קותי: ז) ואביפן סכ'ר
 בי. ובדל אגרתי עשרה
 אעדאד. ולם ידעה אללה אן
 יסי אלי: ח) אן קאל פד'א יפון

ואמר יי ליעקב. תוב. לארע אבהתך
 וילדוותרך. ויהי מימרי בסעדך:

❁ טיטור בספרי תימן ❁

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב
 וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה
 הַשָּׂדֶה אֶל-עֲאֲנוּ: וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב.
 וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה, לְחַקְלָא לְוֹת עֲנִיָּה:
 וַיֹּאמֶר לְהֵן רֵאָה אֲנֹכִי
 אֶת-פְּנֵי אָבִיכֵן כִּי-אֵינְנוּ
 אֵלֵי כְּתַמֵּל שְׁלֹשׁ וְאַלְהֵי
 אָבִי הִיָּה עֲמָדִי: וַאֲמַר לְהֵן.

חזי אנא ית סבר אפי אבוכון. ארי ליתנון עמי כמאתמלי ומדקמוהי.
 ואלהיה דאבא. הנה בסעדי: ואתנה ידעתן כי בכל
 כחי עבדתי את אביכון: ואתין ידעתין. ארי בכל חילי.
 פלחית ית אבוכון: ואביכון התל בי והחלף
 את משפּרתי עשרת מנים ולא נתנו אליהם
 להרע עמדי: ואבוכון שקר בי. ואשני ית אגרי עסר זמנין. ולא
 שבקיה יי. לאבאשה עמי: אם כה יאמר נקדים יהיה
 שכרך וילדו כל העצאן נקדים ואם כה יאמר

— כ"י —

ד ויקרא לרחל וללאה. לרחל תחלה ואחר כך ללאה שהיא הייתה עקרת הבית. שבשבילה נודוג יעקב עם לבן, ואף בניה של-לאה מודים בדבר, שהרי בעז ובית דינו משבט יהודה אומרים (יופ ד יא) כרחל וכלאה אשר בנו שתייהם וגוי הקדימו רחל ללאה: ז עשרת מנים. אין מונים פחות מעשרה: מנים. לשון סכום כלל החשובון.

תפסיר רס"ג

עֲקָדִים יִהְיֶה שְׂכָרְךָ וְיִלְדוּ

כָּל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים: אִם כְּדִין הָיָה

אָמַר. נְמוּרִין יְהִי אֲגָרְךָ. וְיִלְדוּן כָּל עָנָא

נְמוּרִין. וְאִם כְּדִין הָיָה אָמַר. רְגוּלִין יְהִי

אֲגָרְךָ. וְיִלְדוּן כָּל עָנָא רְגוּלִין: ט וַיֵּצֵל

אֱלֹהִים אֶת-מִקְנֵה אַבְיָכֶם

וַיִּתֵּן-לִי: וְאֶפְרַיִם יִי מִן בְּעֵרָא

דְּאַבְרָהָם וַיְהִי לִי: וַיְהִי בַּעֲת

יַחַם הַצֵּאֵן וְאִשָּׁא עֵינֵי

וְאֶרְא בַּחֲלוֹם וְהִנֵּה

הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים

וּבְרָדִים: וְהָיָה. בְּעֵדוֹן דְּאֵת יַחְמָא עָנָא. וְזַקְפִית עֵינֵי. וְחִזִּית בַּחֲלֵמָא.

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר

אֵלַי מֵלֵאךְ הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם יַעֲקֹב וַאֲמַר הִנְנִי:

וַאֲמַר לִי. מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר

שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים

עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

וְהָא תִישָׁיָא דְסָלְקִין עַל עָנָא. רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין: יא וַיֹּאמֶר אֵלַי מֵלֵאכָא דִי. בַּחֲלֵמָא יַעֲקֹב. וְאֶמְרִית הָאֲנָא: יב וַיֹּאמֶר שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל-הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל-הַצֵּאֵן עֲקָדִים נִקְדִים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי

אֲגָרְתְךָ מְנַקְטָה. וְלֵד גְּמִיעַ

אֲלֵגְנִים כְּדֵיאַךְ. וְאֵן קֵאל כְּדֵיאַ

יְפוֹן אֲגָרְתְךָ מְחַגְלָה. וְלֵד גְּמִיעַ

אֲלֵגְנִים כְּדֵיאַךְ: ט) פֶּאפֶּאד

אֲלֵלָה. מִן גֵּנִם אֲבִיבִין

וְאֵעֵטֵאנִי: י) פֶּלְמָא כֵּאֵן פִּי זָקַת

וְחָאֵם אֲלֵגְנִים. רְפַעַת עֵינֵי

וְרֵאִית פִּי אֲלֵמְנָאִים. כֵּאֵן

אֲלֵתִיּוֹס אֲלֵצֵאעֵדָה עֲלֵי

אֲלֵגְנִים. מְחַגְלָה וּמְנַקְטָה

וְכִלְנִגִּייה: יא) פֶּקֶאל לִי מִלְךְ

אֲלֵלָה פִּי אֲלֵמְנָאִים יֵא עֵקוּב.

קֵלֶת לְבִיד: יב) קֵאל. אֲרַפַּע

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

עֵינְךָ וְאֲנִצֵּר גְּמִיעַ אֲלֵתִיּוֹס

שְׂמֹן הַמִּזְבֵּחַ (ט) שָׂא-נָא. יֵשׁ לַהֲפָרִיד מֵעַט כִּנ"ל דֵּלָא לִישְׁתַּמַּע שָׂנָא.

רס"י

תפסיר דס"ג

אלצאעדה עלי אלג'נם. מחגלה ומנקטה וכ'לנגייה. פאני ראית. גמיע מא לבן צאנע בך: (ג) אנה אלטאיק אלמבשרך פי בית אל. אלד'י מסחת הנאך לי אלנצבה. ונד'רת לי ת'ם אלנד'ר. ואלאן. קם אכ'רג מן הד'א אלבלד. וארגע אלי בלד מולדך: יד) פאגאפתא רחל ולאה. וקאלתא לה. הל בקי לנא. נציב או נחלה פי בית אבינא: טו) אלא אן פאלג'רבא. חסבנא ענדה. וכאנה באענא. ואכל

את כל-אשר לבן עשה לך: ואמר. זקוף בען עינד וחזי. כל תישיא דסלקין על ענא. רגולין נמורין ופצ'יחין. ארי גלי קדמי. ית. כל דלבן עביד לך: **אנכי האל בית-אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל-ארץ מולדתך:** אנה אלהא

דאתגליתי עלך בבית אל. דמשחתא תמן קמא. דקיימתא קדמי. תמן קים. בען. קום פוק מן ארעא הדא. ותוב לארע ילדותך: **ותען רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו:** ואתיבת רחל ולאה. ואמרא ליה. העוד לנא. חולק ואחסנא בבית אבונא: **טו) הלא נכריות נחשבנו לו פי מכרנו ויאכל גם-אכול**

רש"י

לשלמו, שאמרת (סס כג) יהיה בית אלהים, שתקריב שם קרבנות: **יד) העוד לנו חלק.** למה נעכב על ידך מלשוב, כלום אנו מנחלות לירש בנכסי אבינו כלום בין הזכרים: **טו) הלא נכריות נחשבנו לו.** אפלו בשעה שדרך בני אדם לתת נדוניה לבנותיו בשעת נשואין, נהג עמנו בנכריות.

ואין לי להביא עד מן המקרא: **יג) האל בית אל.** כמו אל בית אל, ה"א יתרה, ודרך מקראות לדבר בן, כמו (זמדזכ לד ט) כי אתם באים אל הארץ כנען: **משחת שם.** לשון רבוי ונדלה כשנמשח למלכות, כך (לעיל כה יט) ויצק שמן על ראשה, להיות משוחה למזבח: **אשר נדרת לי.** וצריך אתה

תפסיר רס"ג

את־כִּסְפֵינוּ: הלא נוכר־אין.
את־חֲשֹבְנָא ליה ארי זבִּנְנָא. ואכל אף
מיכל ית כִּסְפֵנָא: טז כִּי כָל־
הָעָשָׂר אֲשֶׁר הֵצִיל אֱלֹהִים
מֵאֲבִינוּ לָנוּ הוּא וּלְבָנֵינוּ
וְעַתָּה כָּל־אֲשֶׁר אָמַר
אֱלֹהִים אֵלַיךְ עֲשֵׂה: ארי כל
עוֹתָרָא. דִּאֲפְרִישׁ יי מֵאֲבוּנָא. דִּילְנָא הוּא
וּדְבִנְנָא. וכען. כל דִּאֲמַר יי. לך עבִיד:

את־מִנְנָא: טז) אן גְּמִיע
אֵלֶיֶסְאָר. אֵלֶדִי אִפְאָדָה אֱלֹהֵי
מִן אֲבִינָא. הוּ לָנָא וּלְבָנֵינָא.
וְאֵלֶאן. כָּל מָא קִאֵלָה אֱלֹהֵי לָךְ
אֲצַנְעָה: יז) פְּקָאָם יַעֲקֹב. וְחַמֵּל
בְּנִיה וְנִסְאָה עֲלֵי אֵלְגִמְאֵל:
יח) וְסִאָק גְּמִיע מֵאֲשִׁיתָה.
וְגְמִיע סְרַחָה אֵלֶדִי מִלְכָה. מַע
מֵאֲשִׁיתָה וְסִאִיר מִלְכָה. אֵלֶדִי
מִלְכָה פִי פִדִן אַרְם. לִיגִי אֵלֵי
יִצְחָק אֲבִיה אֵלֵי בְּלִד כְּנַעַן:
יט) וְכָאן לָבָן. קִד מְצִיא לִיגִי

וְיָקָם יַעֲקֹב וַיֵּשֶׂא אֶת־בָּנָיו
וְאֶת־נָשָׁיו עַל־הַגְּמָלִים: וקם יַעֲקֹב. ונטל ית בְּנוֹהֵי וְיָת
נְשׁוֹהֵי עַל גְּמִלֵיא: יח וַיִּנְהַג אֶת־כָּל־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־
רֶכֶשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קְנִיָּו אֲשֶׁר רָכַשׁ
בְּפִדְן אַרְם לָבוֹא אֶל־יִצְחָק אָבִיו אֶרְצָה כְּנַעַן:
וְדַבֵּר יָת כָּל גִּיתוֹהֵי. וְיָת כָּל קְנִיָּיָה דְקָנָא. גִּיתוֹהֵי וְקְנִיָּיָה. דְקָנָא בְּפִדְן
אַרְם. לְמִיתֵי. לִוְת יִצְחָק אָבוּהֵי לְאַרְעָא דְכְנַעַן: יט וְלָבָן הִלֵּךְ
לְגִזּוֹ אֶת־צֹאֲנוֹ וְהִגְנֵב רָחֵל אֶת־הַתְּרָפִים

רס"י

כי מְכָרְנוּ לָךְ בְּשֹׁכֵר הַפְּעֻלָּה: אַת כִּסְפֵינוּ. שְׁעֵכֵב דְמֵי שְׁכָר פְּעֻלְתָּךְ: טז כִּי כָל הָעָשָׂר.
כי זֶה מְשֻׁמֵשׁ בְּלִשׁוֹן אֵלָא, כְּלוּמַר מְשֻׁלְאֲבִינוּ
אִין לָנוּ כְּלוּם אֵלָא מַה שְׁהֵצִיל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מֵאֲבִינוּ שְׁלָנוּ הוּא: הֵצִיל. לְשׁוֹן הַפְּרִישׁ.
וְכָן כָּל לְשׁוֹן הַצֵּלָה שְׁבַמְקָרָא לְשׁוֹן הַפְּרִישָׁה.

שְׁמִפְרִישׁוֹ מִן הַרְעָה וּמִן הָאוֹיֵב: יז אַת בָּנָיו
וְאֶת נְשָׁיו. הַקְּדִים וְזָכְרִים לְנִקְבוֹת, וְעֲשׂוֹ
הַקְּדִים נִקְבוֹת לְזָכְרִים, שְׁנִאֲמַר (לִקְמוֹן לוֹ ו)
וַיִּקַּח עֲשׂוֹ אֶת נְשָׁיו וְאֶת בָּנָיו וְגו': יח מִקְנֵה
קְנִיָּו. מַה שְׁקָנָה מְצִאָנוּ עֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת
וְגִמְלִים וְחִמּוּרִים: יט לְגִזּוֹ אֶת צֹאֲנוֹ. שְׁנָתָן

תפסיר דס"ג

ג'נמה. פאכ'ד'ת רחל. אלתמתאל אלדי לאביהא: (כ) ופתם יעקוב. מן לבן אלארמני. ולם יכ'ברה אנה מנצ'רף: (כא) ואנצ'רף הו וגמיע מאלה. וקאם ועבר אלפראת. וגעל קצדה גבל גרש: (כב) פאכ'בר לבן פי אליום אלת'אלת. אן יעקוב קד אנצ'רף: (כג) פאכ'ד' אצחאבה מעה. וכלב וראה. מסאפה סבעה' איאם. ולחקה פי גבל גרש: (כד) פואפא מלך אללה.

אֲשֶׁר לְאָבִיָּהּ: וְלִבְנֵי אֵזֶל. לְמַגֵּן יְת עֲנִיָּה. וְנָסִיבַת רַחֵל יְת צַלְמָנִיא דְּלֶאבוּהָא: ב וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת־ לֵב לִבְנֵי הָאֲרָמִי עַל־בְּלִי הַגִּיד לֹו פִי בִּרְחָ הוּא: וְכָסִי יַעֲקֹב. מִן לִבְנֵי אֲרָמָאָה. עַל דְּלֵא חוּי לֵיהּ. אָרִי אָזִיל הוּא: כ א וַיְבָרַח הוּא וְכָל־אֲשֶׁר־לֹו וַיִּקָּם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנָּהָר וַיֵּשֶׁם

אֶת־פָּנָיו הַר הַגְּלָעָד: וְאֵזֶל הוּא וְכָל דְּלֵיהּ. וְקָם וַעֲבֹר יְת פָּרַת. וְשׁוּי יְת אַפּוּהִי לְטוּרָא דְּגַלְעָד: כ ב וַיַּגִּד לְלִבְנֵי בֵּינִים הַשְּׁלִישִׁי פִי בִּרְחָ יַעֲקֹב: וְאֶת־חוּי לְלִבְנֵי בֵּיזְמָא תְּלִיתָאָה. אָרִי אֵזֶל יַעֲקֹב: כ ג וַיִּקַּח אֶת־אָחִיו עֲמֹו וַיְרַדְּף אַחֲרָיו דְּרָף שְׁבַעַת יָמִים וַיְדַבֵּק אֶתּוּ בְּהַר הַגְּלָעָד: וּדְבַר יְת אַחוּהִי עַמִּיָּה. וּרְדָף בְּתַרוּהִי. מֵהַלֵּךְ שְׁבַעָה יוֹמִין. וְאֲדַבֵּיק יְתִיָּה בְּטוּרָא דְּגַלְעָד: כ ד וַיִּבֵּא אֱלֹהִים אֶל־לִבְנֵי הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לֹו הִשְׁמַר לְךָ פֶּן־תִּדְבַּר

רש"י

ב'גד בניו ד'רף שלשת ימים בינו ובין יעקב: ותגנב רחל את התרפים. להפריש את אביה מעבודה ורה נתכוננה: כ'ג ביום השלישי שהרי ד'רף שלשת ימים ה'יה ביניהם: כ'ד כג את אחיו. קרוביו: ד'רף שבעת ימים. כל אותן שלשה ימים שהלך

המגיד להגיד ללבן הלך יעקב לד'רפו. נמצא יעקב רחוק מלבן ששה ימים, ובשביעי השיגו לבן, למדנו שכל מה שהלך יעקב בשבעה ימים הלך לבן ביום אחד (שנאמר וירדוף אחריו ד'רף שבעת ימים, ולא נאמר וירדוף אחריו שבעת ימים):

תפסיר רס"ג

עם-יעקב מטוב עד-רע:

וְאֵתָא מִימַר מִן קָדָם יי. לֹות לְבָן אַרְמָאָה
בְּחֶלְמָא דְלִילִיא. וְאָמַר לִיה. אֶסְתָּמַר
לְךָ. דְלֶמָא תַמְלִיל עִם יַעֲקֹב מִטָּב עַד

ביש: כה וישג לבן את-יעקב**ויעקב תקע את-אהלו****בהר ולבן תקע את-אחיו****בהר הגלעד: ואדביק לבן ית**

יעֲקֹב. וְיעֲקֹב. פָּרַס יֵת מִשְׁכְּנֵיהּ בְּטוֹרָא.
וְלֶבָן. אֲשֶׁרִי יֵת אַחוּהִי בְּטוֹרָא דְגִלְעָד:

ויאמר לבן ליעקב מה עשית ותגנב**את-לבבי ותנהג את-בנותי בשביות חרב:**

וְאָמַר לְבָן לְיעֲקֹב. מָא עֲבַדְתָּא. וְכִסִּיתָא מִנִּי. וְדַבַּרְתָּ יֵת בְּנֹתֵי. בְּשִׁבְיַת

חרב: כה למה נחבאת לברות ותגנב אתי ולא-**הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשרים בתף****ובכנור: למא טמרתא למיזל. וכסיתא מני. ולא חוית לי. ושלחתיך**

לְבָן אֶלְאָרְמֵנִי פִי חֶלֶם אֶלְלִיל.
וְקָאֵל לֵה. אַחְדִּיר אֲנִי תַכְלֵם

יַעֲקֹב מִן כִּיר אֵלֵי שֶׁד:
כֹּה פִלְחָק לְבָן יַעֲקֹב. וְכָאֵן

יַעֲקֹב. קֹד צִירַב כִּבְאָה פִי
אֶלְגָּבֵל. וְלֶבָן. נִזְל אַכְוִתָּה פִי

גָּבֵל גָּרֵשׁ: כֹּו וְקָאֵל לְבָן
לְיעֲקֹב. מָא דִּיא צְנַעַת בִּי. אַדִּי

פִּתְמַתְנִי. וְסָקַת בְּנֵאֲתִי.
כְּאֶלְמִסְבִּיִיאַת בְּאֶלְסִיף. כֹּו וְלֵם

אַכְוִתְפִּית וְאַנְצְרַפַּת. וְפִתְמַתְנִי
וְלֵם תְּכִיבְרֵנִי. פְּכַנַּת אֲשִׁיעֵד.

בְּפֶרַח וְגֵנָא וְדִפּוּף וְטִנְאֲבִיר:
וְאָמַר לְבָן לְיעֲקֹב. מָא עֲבַדְתָּא.

וְכִסִּיתָא מִנִּי. וְדַבַּרְתָּ יֵת בְּנֹתֵי.
בְּשִׁבְיַת חֶרֶב: כֹּה לְמָה נְחַבַּאת לְבִרְוֹת וְתַגְנַב אֶתִּי וְלֹא-

הִגַּדְתָּ לִּי וְאֲשַׁלְּחֶךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂרִים בְּתֵף
וּבְכִנּוֹר: לְמָא טַמְרַתָּא לְמִיזֵל. וְכִסִּיתָא מִנִּי. וְלֹא חִוִּית לִּי. וְשַׁלַּחְתֶּךָ

— רס"י —

כִּי מִטָּב עַד רַע. כִּל טוֹבְתָן שְׁלַרְשָׁעִים רַעָה כִּל חֵיל הִבָּא לְמִלְחָמָה קְרוּי חֶרֶב: כִּי וְתַגְנַב
הִיא אֶצֶל הַצְּדִיקִים: כִּי בְּשִׁבְיַת חֶרֶב. אֲתִי. גְּנַבְתָּ אֶת דַּעְתִּי:

זֶלֶק הַרְקָדוּק: כִּי וְאֲשַׁלְּחֶךָ בְּשִׂמְחָה. הוּי"ו בְּקַמ"ץ בְּכֹל הַתִּיגָאן. וַיֵּשׁ בִּזָּה טַעַם לְמַדְקָדְקִים
ה"ר בְּחִי גַם הַרְאֵב"ע בְּסִפְר צַחוֹת דֶּף ק"ן. גַּם בְּהַקְדַּמַּת ן' אֲדוּנִיָּהוּ לְמוֹסְרָה רַבְתָּא כְּתַב דְּכֹל
עֲתִיד פִּתַח וְכֹל עֲבַר קַמְץ, חוּץ מִמֶּלֶת וְאַעֲמוּד עֲלִיו וְאַמוֹתָתָהוּ נִפְתַּח הוּי"ו, כִּי הַקַּמְץ בְּכֹל
מְקוּם נֹאמַר עַל אֲמִיתַת הָעֵנִין לֹא כֵן הִפְתַּח לְכֵן וַי"ו שֶׁל וְאַעֲמוּד קַמְץ כִּי בִזָּה דִיבֵר נְכוּנָה. אֲבָל
וַי"ו וְאַמוֹתָתָהוּ נִחְלַף בְּקַמְץ בְּפִתַח מִפְּנֵי כִי שְׁקֵר עֲנָה יַעו"ש. אֲלֵא דְקִשָּׁה לִי הֵא כִי אַחַד קְרֵאתִיו
וְאַבְרַכְהוּ וְאַרְבְּהוּ, וְהֵלֵא הוּא עֲבַר. וְלִפִּי מָה שֶׁלְּמַדְתִּי מִסִּפְר עֲרוּגַת הַבֶּשֶׂם לֹא קִשָּׁה כִּי הֵנָּה
הַדְּבַר הַמַּעֲצִיב לְאַדָּם נוֹחַ לוֹ שֶׁהַעֲתִיד לֵהִיוֹת יִהְיֶה כַּעֲבַר וְחֹלֵף וְהֵלֵךְ לוֹ. וְהַיְפוּךְ הָעֲבַר לְעֲתִיד

תפסיר רס"ג

כח) ולם תדעני. אן אקבל בני
ובנאתי. אלאן קד גהלת פי מא
צנעת: כט) הל מוגוד פי ידי
טאקה. אן אצנע בכם שרא.
לולא אן אלאה אביכם
אלבארהה. קאל לי אחדיר אן
תכלם יעקוב מן כיר אלי
שד: ל) ואלאן מצית
מציא. אד' אשתקת אלי בית
אביד. פלם סרקת מעבודי:
לא) פאגאבה יעקוב וקאל.

פון. בחדוא ובת שבחן בתופין ובכרין:
כח) ולא נטשתני לנשק לבני
ולבנתי עתה הסבלת
עשו: ולא שבקתני. לנשקא לבני
ולבנתי. פען אסבילתא למעבד:
כט) יש-לאל ידי לעשות
עמכם רע ואלהי אביכם
אמש | אמר אלי לאמר

השמר לך מדבר עם-יעקב מטוב עד-רע:
אית חילא בידי. למעבד עמכון בישא. ואלהא דאבוכון. ברמשא
אמר לי למימר. אסתמר לך. מלמללא עם יעקב מטב עד ביש:
ל) ועתה הלך הלכת פי-נכסף נכספתה לבית
אביך למה גנבת את-אלהי: וכען מיזל אזלתא. ארי
חמדא חמידתא לבית אבוד. למא נסיבתא ית דחלתני: לא) ויען
יעקב ויאמר ללבן כי יראתי פי אמרתי פון-
תגזל את בנותיך מעמי: ואתיב יעקב ואמר ללבן.

— רס"י —

כט) יש-לאל ידי. יש כח וחיל בידי לעשות ויהרהר יש במקרא (תכליס פד ג) נכספה וגם
עמכם רע. וכל אל שהוא לשון קדש על שם פלתה נפשי (איוז יד טו) למעשה ידיך תכסף:
עוזו ורוב אונים הוא: לנכספתה. חמדת. לא פי יראתי וגוי. השיבו על ראשון ראשון.

זולק הרקדוק: הוא מבחינת שמחה נמשכת בספור ההוא כי הדבר המשמח העבר כוסף
האדם שעוד יקום ויהיה יע"ש. ולפ"ז נוכל לומר כאן כי להיות שאין חפץ לה' במעשה
הכסילים לכן העתיד נהפך לעבר כאלו עבר וחלף וכבר אמרו דברה תורה כלשון בני אדם. ועל
פי זה קם דינא לקרות וי"ו דואשלחך בקמץ. וכן מוכח תרגום אונקלוס שתרגם ושלחך פון
ולא תרגם ואשלחך ודו"ק:

תפסיר רס"ג

לְאֵנִי תִכְוֹנֹת וְקָלָת. כִּילֹא
תִּגְצְבֵנִי עָלַי בְּנֹאֲתֶךָ: לֵב) וּמִן
וְגִדְתָּ מַעֲבֹדֶךָ מְעַה לֹא יִחִיא.
חֲדִיא אֲצַחֲאֲבִנָא אֲתִיבִת. אִי
שִׁי הוּ לָךְ מְעִי וְכֹדִיָּה. וְלֹם יַעֲלֹם
יַעֲקֹב. אֵן רַחֵל אֲכִיפְתֵהֶם:
לֵג) וְדִכִּיל לִבִּי. כִּיבֹא יַעֲקֹב
וְכִיבֹא לֵאדָה. וְכִיבֹא אֱלֹאֲמֵתִין
וְלֹם יִגְדֵי שִׁי. תִים כִּיִּרְג מִן כִּיבֹא
לֵאדָה. וְדִכִּיל אֱלִי כִיבֹא רַחֵל:
לֵד) וְהִי קֹד אֲכִדִּית
אֲלֵתִמֵּתִיאַל. וְצִיִּרְתָּהּ. פִּי קֵתֵב

אָרִי דְחִילִית. אָרִי אֲמַרִית. דְּלִמָּא תִינוֹס
יֵת בְּנִתְךָ מִנִּי: לֵב עִם אֲשֶׁר
תִּמְצֵא אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא
יִחִיָּה נֶגְדֵי אֲחִינוּ הַכֹּהֵן לְךָ
מֵה עֲמָדִי וְקַח־לְךָ
וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב פִּי רַחֵל
גְּנֻבָתָם: אֲתֵר. דְּתִשְׁכַּח יֵת דְּחִלְתְךָ
לֹא יִתְקִיִים. קְדָם אֲחִנָּא אֲשֵׁת־מוֹדַע לְךָ.
מָא דְעָמִי וְסֵב לְךָ. וְלֹא יָדַע יַעֲקֹב:

אָרִי רַחֵל נְסִיבֵתִנּוּן: לֵג) וַיָּבֵא לְבִן בְּאֵה־יַעֲקֹב |
וּבְאֵה־לֵאדָה וּבְאֵה־לְשֵׁתֵי הָאִמְהָת וְלֹא מֵצֵא
וַיֵּצֵא מֵאֵה־לֵאדָה וַיָּבֵא בְּאֵה־רַחֵל: וְעַל לְבִן.
בְּמִשְׁכְּנָא דִיעֲקֹב וּבְמִשְׁכְּנָא דִלֵאדָה. וּבְמִשְׁכְּנָא. דְּתִרְתִּין לְחִינְתָא וְלֹא
אֲשַׁכַּח. וּנְפִק מִמִּשְׁכְּנָא דִלֵאדָה. וְעַל בְּמִשְׁכְּנָא דִרַחֵל: לֵד) וְרַחֵל
לָקַחְתָּ אֶת־הַתְּרָפִים וְהַשְּׂמִם בְּכַר הַגָּמֶל
וְתָשֵׁב עֲלֵיהֶם וַיִּמְשֹׁשׁ לְבִן אֶת־כָּל־הָאֵה־לֵ

— רס"י —

שְׁאָמַר לוֹ (פסוק כו) וַתִּנְהַג אֶת בְּנוֹתַי וְגו': רַחֵל. כְּשִׁיֵּצֵא מֵאֵה־לֵאדָה חֹזֵר לוֹ לְאֵה־לֵ רַחֵל
לֵב לֹא יִחִיָּה. וּמֵאוֹתָהּ קָלְלָה מֵתָה רַחֵל
בְּדַרְךָ: מֵה עֲמָדִי. מִשְׁלָף: לֵג) בְּאֵה־לֵ יַעֲקֹב.
הוּא אֵה־לֵ רַחֵל. שְׁהִיָּה יַעֲקֹב תְּדִיר אֲצִלָּהּ. וְכֵן
הוּא אוֹמֵר (לכֵּן מו יט) בְּנֵי רַחֵל אֲשֶׁת יַעֲקֹב,
וּבְכֻלָּן לֹא נֶאֱמַר אֲשֶׁת יַעֲקֹב: וַיָּבֵא בְּאֵה־לֵ

זֶלֶק הַדְּקֻדִים: לֵב) כִּי רַחֵל גְּנֻבָתָם. כַּפְתַּח עַל מִשְׁקַל אַחְזָתָם:

תפסיר דס"ג

אלגמל וגלסת עליה. פגסס לבן.
 גמיע אלכ'בא ולם יגד שיי' לה)
 וקאלת לה. לא ישתד עלי
 סידי. פאני לא אטיק אן אקום
 מן בין ידי. אד' סביל אלנסא
 קד ערץ' לי. פפתש. ולם יגד
 אלתמתאל: לו) פאשתד דאלך
 עלי יעקוב וכיאצמה. ואגאבה
 וקאל. מא גרמי מא כ'טאי.
 אד' דהקתני: לו) וקד גססת
 גמיע אניתי. מא וגדת מן גמיע
 אניה' ביתד. צ'ירה הקנא.
 חדא אצחאבי ואצחאבד.
 ויובכונא עלי אלבדל:

וְלֹא מָצָא: וְרַחַל נָסִיבַת יָת
 צִלְמְנִיא. וְשׁוּיֵאתָנוּן. בְּעֵבִיטָא דְגַמְלָא
 וַיִּתִּיבַת עֲלֵיהוֹן. וּמִשִּׁישׁ לָבָן. יָת כָּל
 מִשְׁכָּנָא וְלֹא אִשְׁכַּח: לֵה וְתֵאמֶר
 אֶל-אָבִיָּה אֶל-יַחַר בְּעֵינַי
 אֲדָנִי כִּי לֹא אוֹכַל לְקוֹם
 מִפְּנֵיךָ כִּי-דָרְדַךְ נָשִׁים לִי
 וַיַּחֲפֹשׂ וְלֹא מָצָא אֶת-

הַתְּרָפִים: וְאָמַרְתָּ לְאָבוּהָא. לָא
 יתקף בעיני רבוני. ארי לא אכול למקם

מזן קדמך. ארי אורח נשין לי. ובלש. וְלֹא אִשְׁכַּח יָת צִלְמְנִיא:
 לֵה וַיַּחַר לְיַעֲקֹב וַיִּרְבַּב בְּלָבָן וַיַּעַז יַעֲקֹב
 וַיֵּאמֶר לְלָבָן מַה-פְּשָׁעִי מַה חֲטָאתִי כִּי דָלַקְתָּ
 אַחֲרָי: וַתְּקִיף לְיַעֲקֹב וַנִּצָּא עִם לָבָן. וְאֵתִיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן.

מא חובי מא סורחני. ארי רדפתא בתרי: לֵה כִּי-מִשְׁשַׁתָּ
 אֶת כָּל-כָּלִי מַה-מָּצָאתָ מִכָּל כָּלִי-בֵיתְךָ שִׁים
 כֹּה נֶגְדַת אַחִי וְאֶחָיָךְ וַיִּזְכְּחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ:
 אַרְי מִשִּׁישְׁתָּא יָת כָּל מְנִי. מֵא אִשְׁכַּחְתָּא מִכָּל מְנִי בֵיתְךָ. שׁוֹ הָכָא.
 קדם אחי ואחד. ויזכחון בין תרונא: לֵה זֶה עֲשָׂרִים שָׁנָה

• כש"י •

עביטי גמלים, צט"ל צלע"ז: לו דלקת. רדפת. (ש"א יז נג) מדלק אחרי פלשתים: לו ויזכחו.
 כמו (איכ"ד ז יט) על הקרים דלקנו, וכמו ויבררו עם מי הדין, אפרו צ"ר צלע"ז:

שמר המור (ב) שים כה. המנהג להפריד ביניהם.

תפסיר רס"ג

אֲנֹכִי עִמָּךְ רַחֲלִיךָ וְעֵזֶיךָ
 לֹא שָׁבְלוּ וְאֵילֵי צֹאנֶיךָ לֹא
 אֲכָלְתִּי: דָּנָן עֹסְרִין שְׁנֵין אָנָּה עִמָּךְ.
 רַחֲלֹךְ וְעֵזְךָ לֹא אֲתַפִּילוּ וְדַכְרֵי עֵזְךָ לֹא
 אֲכָלִית: לט טרפה לא הבאתי
 אֵלֶיךָ אֲנֹכִי אַחְטָנָה מִיָּדִי
 תִּבְקָשְׁנָה גְּנֹבְתֵי יוֹם

לח) הודיא לי עשרין סנה מעך.
 רכאלך ומועזך לם תתכל.
 וכפאש גנמד לם אפל:
 לט) ופריסה לא אדפעהא
 אליך. ומא אסתהלפתהא מן
 ידי תטלבהא. כדדת נהארא
 ולילא: מ) וכנת פי אלנהאר.
 יחרקני אלסמום ואלגליד פי
 אלליל. ונפר נומי מן עיני:
 מא) הודיא לי עשרין סנה פי

וְגֹנְבֹתַי לֵילָה: דתבירא לא איתיתי לך. דהות שגיא ממנינא
 מני את בעי לה. נטרית ביממא. ונטרית בליליא: מ הייתי ביום
 אֲכָלְנִי חֶרֶב וְקָרַח בַּלַּיְלָה וְהִתְדַד שְׁנַתִּי מֵעֵינַי:
 הויתי ביממא. אכלני שרפא וגלידא נחת עלי בליליא. ונדת שינתי
 מֵעֵינַי: מא זה-לי עשרים שנה בביתך עבדתך

— רש"י —

לא לא שבלו. לא הפילו עבורם, כמו (כוסע
 ט יד) רחם משפיל, (איוז כא י) תפלט פרתו
 ולא תשבל: ואילי צאנה. מכאן אמרו איל
 בן יומו קרוי איל, שאם לא בן מה שבהו,
 אילים לא אכל אכל כבשים אכל, אם בן גזלן
 הוא: לט טרפה. על ידי ארי או זאב: אנכי
 אחטנה. לשון (שופטים כ טז) קולע באבן אל
 השערה ולא יחטא, (מ"א א כא) אני ובני
 שלמה חטאים, חטרים, אנכי אחטנה, אם
 חטרה חטרה לי, שמדי תבקשנה: אנכי

זולק הדקדוק: לט מידי תבקשנה. קל הקוף. וכן רוב הבנין בשוא הקוף (מהרי"ב בשם רד"ק):
 גנבתי יום. בכל התיגאן אין מאריך בנו"ן בתרויהון והשוא שבכ"ת נח וזוהי מחלוקת בן אשר
 וכן נפתלי. עיין במחברת:

תפסיר דס"ג

ביתך. כ'דמתך, מנחא ארבעה
 עשר סנה באבנתך. וסת סנין
 בג'נמך. ובדלת אגרתני עשרה
 אעדאד: מב) לולא אלאה אבי
 אלאה אברהים. ופזע יצחק
 כאן לי עונא. לקנת אלאן
 אטלקתני פארגא. לצ'עפי
 ותעב כפי. נציר אלה ונבך
 אלבארחה: מג) פאגאבה לבן
 וקאל לה. אלבנאת בנאתני
 ואלאולאד אולאדי ואלג'נם
 ג'נמי. וגמיע מא תראה הו לי.

אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי
 בְּנֹתַי וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֵאנִי
 וּתְחַלֵּף אֶת־מִשְׁכְּבֹתַי
 עֶשְׂרֵת מָנִים: דָּנָן לִי. עֶסְרֵי שָׁנִין
 בְּבֵיתְךָ. פְּלַחְתָּךְ. אַרְבַּע עֶסְרֵי שָׁנִין
 בְּתַרְתִּין בְּנֹתְךָ. וְשֵׁשׁ שָׁנִין בְּעֵנֶךָ;
 וְאֲשֵׁנִיתָ יָת אַגְרֵי עֶסֶר זְמַנִּין:
 לֹוִי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי
 אַבְרָהָם וַיַּחַד יִצְחָק הָיָה

לִי כִי עָתָה רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי אֶת־עֲנָיִי וְאֶת־יָגִיעַ
 כְּפִי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אֹמְשׁ: אֵלוֹ לָא פִּוּן. אֱלֹהִיהַ
 דְּאָבָא אֱלֹהִיהַ דְּאַבְרָהָם. וד'חיל ליה יצחק הוה בס'עדי. ארי כ'ען ריקן
 ש'לח'תני. ית עמלי. וית לאות ידי. ג'לי קדם יי ואוכח פרמשא: (שב'עי)
 וַיַּעַן לְבֹן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הַבְּנוֹת בְּנֹתַי
 וְהַבָּנִים בְּנֵי וְהַצֵּאן עֲאֲנִי וְכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה רָאָה
 לִי הוּא וְלִבְנֹתַי מָה־אֶעֱשֶׂה לְאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ

— כ"י —

מ' ותחלף את משכבתי. היית משנה ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק.
 תנאי שבינינו מנקוד לטלוא ומעקדים בשביל שפחו עיניו והרי הוא כמות, יעקב
 לברדים: מ' ופחד יצחק. לא רצה לומר אלהי ואמר ופחד: ויוכח.
 אלהי יצחק, שאין הקדוש ברוך הוא מיוחד לשון תוכחה הוא ולא לשון הוכחה:
 שמו על הצדיקים בחייהם, ואף על פי
 שאמר לו בצאתו מבאר שבע (לעיל כ"ג) אני
 לבי להרע לקן:

וז'לק הדקדוק: מ' ארבע-עשרה שנה. כ"ה בכל התיגאן המאריך בבי"ת:

תפסיר רס"ג

לְבַנְיָהוּן אֲשֶׁר יִלְדוּ: וְאַתִּיב לְבִן
 וְאָמַר לְיַעֲקֹב. בְּנֹתָא בְּנָתִי. וּבְנֵיָא בְּנֵי
 וְעֵנָא עֵנִי. וְכָל. דְּאֵת חֲזִי דִילִי הוּא.
 וּלְבַנְתִּי. מָא אַעֲבִיד לְאַלִין יוֹמָא דִין. או
 לְבַנְיָהוּן דִילִידָא: **וְעֵתָה לְכֵה**
נְכָרְתָה בְרִית אֲנִי וְאַתָּה
וְהִיָּה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ: וְכַעַן.
 אִיתָא. נְגִזֵר קִיָּים אֲנָא וְאַתָּה. וְהִי לְסָהִיד
 בֵּינָא וּבֵינְךָ: **וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבְנֵי**
וִירִימָה מִצִּבְיָה: וְנָסִיב יַעֲקֹב אֶבְנָא.
 וְזָקָפָה קָמָא: **וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב**
לְאַחָיו לְקַטְו אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ-גֹל
וַיֵּאכְלוּ שָׁם עַל-הַגֹּל: וְאָמַר יַעֲקֹב לְאַחָיו לְקַטְו אֲבָנִין.
 וְנָסִיבו אֲבָנִין וְעַבְדוּ דְגֹרָא. וְאַכְלוּ תַמָּן עַל דְּגֹרָא: **וַיִּקְרָא-לוֹ**
לְבִן יֶגֶר שְׁהֵדוּתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ גַלְעָד: וַיִּקְרָא
 לִיה לְבִן. יֶגֶר שְׁהֵדוּתָא. וַיַּעֲקֹב. קָרָא לִיה גַלְעָד: **וַיֹּאמֶר לְבִן**
הַגֹּל הִזֵּה עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ הַיּוֹם עַל-כֵּן קָרָא-
שְׁמוֹ גַלְעָד: וְאָמַר לְבִן. דְּגֹרָא הָדִין סָהִיד. בֵּינָא וּבֵינְךָ יוֹמָא דִין.
 עַל כֵּן קָרָא שְׁמִיה גַלְעָד: **וְהַמְצִיפָה אֲשֶׁר אָמַר**

פִּמָּא עֵסִי אֵן אַצְנַע בְּבַנְאֵתִי
 אֲלִיּוֹם. וּבְאֹלְאֵדְהֶן אֲלֵדִין
 וְלִדִין: מַד) וְאַלְאֵן. תְּעַאֲל גְּעַהד
 עַהדָא אֲנָא וְאַנְתָּ. וְזִכּוֹן שְׁאֵהִיד
 בֵּינִי וּבֵינְךָ: מַד) פְּאֵכִיד' יַעֲקֹב
 חָגֵר. וְנִצְבָּהָא דְפָּה: מַד) פְּקָאֵל
 יַעֲקֹב לְאַצְחָאֲבָה אֲלֵקְטו
 חָגָרָה. וְגַמְעוּ חָגָרָה
 וְצַנְעוּ רִגְמָא. וְאַכְלוּ תִים עֲלִי
 אֲלֵדְגָם: מַד) פְּסִמָּאָה לְבִן
 רָגֵם אֲלֵשְׁהֵאֲדָה. וַיַּעֲקֹב
 סִמָּאָה בְּאַלְעִבְרָאֲנִיָּה גַלְעָד:
 מַד) פְּקָאֵל לְבִן. הָדִיא אֲלֵדְגָם
 שְׁאֵהִיד. בֵּינִי וּבֵינְךָ אֲלִיּוֹם.
 לְדִיאֲלֵךְ סִמָּאָה גַלְעָד:

— רס"י —

מִן וְהִיָּה לְעֵד. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִן לְאַחָיו. שְׁלֵ-גַלְעָד: גַלְעָד. כְּמוֹ גַלְעָד: מִן וְהַמְצִיפָה
 הֵם בְּנֵי, שְׁהִיוּ לוֹ אֲחִים נְגָשִׁים אֲלֵיו לְצָרָה אֲשֶׁר אָמַר וּגִי. וְהַמְצִיפָה אֲשֶׁר בְּהַר הַגֹּלְעָד,
 וְלְמַלְחָמָה: מִן יֶגֶר שְׁהֵדוּתָא. תְּרַגְמוּ כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שׁוֹפְטִים י"א כט) וַיַּעֲבֵר אֶת מִצְפָּה

תפסיר רס"ג

מט) ואלמטלע אד קאל. יטלע
אללה ביני ובינד. אד ננסתר
כל אמר ען צאחבה: נ) אן לא
תעד'ב בנאתי. ולא תאכיד
עליהן נסאא. לים מענא אנסאן
גריב. אנצ'ר. אללה שאהד
ביני ובינד: נא) וקאל לה
איצ'א. הדיא אלרגם ויהדיא
אלנצ'בה. אלתי זדותהא ביני
ובינד: נב) הדיא אלרגם שאהד

יצף יהוה ביני ובינד כי
נסתר איש מרעהו: וסכותא
דאמר. ייסך מימרא דיי בינא ובינד: ארי
נתפסי גבר מחבריה: **אם-תענה**
את-בנותי ואם-תקח נשים
על-בנותי אין איש עמנו
ראה אלהים עד ביני

ובינד: אם תעני ית בנותי. ואם תסב נשין על בנותי. לית אנש
עמנא. חזי. מימרא דיי סהיד בינא ובינד: **ויאמר לבן**
ליעקב הנה | הגל הזה והנה המצבה אשר
יריתי ביני ובינד: ואמר לבן ליעקב. הא דגורא הדין. והא
קמתא. דאקימית בינא ובינד: עד הגל הזה ועדה
המצבה אם-אני לא-אעבר אליך את-הגל
הזה ואם אתה לא-תעבר אלי את-הגל הזה

— רש"י —

גלעד. ולמה נקרא שמה מצפה, לפי שאמר אף בלחה וזלפה בנותיו היו מפלגש: אם
כל אהד מהם לחברו יצף ה' ביני ובינד אם **תענה את בנותי**. למנוע מהם עונת
תעבור את חברית: **כי נסתר**. ולא נראה **תשמיש: נא יריתי**. כמו (שמות טו ז) ירה בים,
איש את רעהו: **בנותי בנותי**. שתי פעמים. **כזה** שהוא יורה חניית: **נא אם אני**. הרי אם

זולק הדקדוק: מט **יצף יי ביני ובינד**. הטעם ביו"ד בכל התיגאן והוא מלעיל. ואפשר דבא
ע"ד הזרות: **נא אם אני**. בקמץ האל"ף שלא בהפסק אבל הוא בהעמדת טעם והוא אחד משלשה
שבאו כן (מהר"ם): **ואם אתה**. תיבת אתה מלרע כי התלשא לא תטעים. ועיין במוסרה רבתי
שמונה כל תיבות אתה דמלעיל ושאר מלרע. ועיין במחברת התיגאן. שוב ראיתי למהרי"ב
שהכריח כן מטעמינו ע"ש:

תפסיר רס"ג

וְאֶת־הַמִּצְבָּה הַזֹּאת לְרָעָה:

סְהִיד דְּגוֹרָא הַדִּין. וְסְהִידָא קִמְתָּא. אִם
אֲנָא. לָא אֶעְפֵּר לְוֹתֵךְ יֵת דְּגוֹרָא הַדִּין.
וְאִם אֵת. לָא תֵעְפֵּר לְוֹתֵי. יֵת דְּגוֹרָא
הַדִּין. וְיֵת קִמְתָּא הַדָּא לְבִישׁוֹ:

בְּ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם וְאֱלֹהֵי

נַחֲוֹר יִשְׁפֹּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי

אֲבִיהֶם וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָחַד

אָבִיו יַעֲחָק: אֱלֹהִיהָ דְּאֲבֹתָם.

וְאֱלֹהִיהָ דְּנַחֲוֹר יְדִינֹן בֵּינָנָא. אֱלֹהֵא
דְּאֲבוּהוֹן. וְקִיִּים יַעֲקֹב. בְּדַדְחִיל לִיהָ

אָבוּהֵי יַעֲחָק: **וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהָר וַיִּקְרָא**

לְאָחִיו לֹאֲכַל־לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיְלִינֹו בְּהָר:

וּנְכַס יַעֲקֹב נְכַסְתָּא בְּטוֹרָא. וְקָרָא לְאָחוּהֵי לְמִיכַל לַחְמָא. וַאֲכָלוּ

לַחְמָא. וּבָתוּ בְּטוֹרָא: **לֵב א וַיִּשְׁכַּם לָבָן בַּבֶּקֶר**

וַיִּנְשָׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֵךְ אֶתְהֶם וַיֵּלֶךְ

וַיֵּשֶׁב לָבָן לְמַקְמוֹ: וְאֶקְדִּים לָבָן בְּצַפְרָא. וְנִשְׁיַק לְבָנוּהֵי.

וּלְבָנְתֵיהָ וּבָרִיךְ יִתְהוֹן. וְאֶזְלָה וְתָב לָבָן לְאֶתְרֵיהָ: **ב וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ**

וְהוֹדִיא אֲלֵנְצָבָה. עֲלִיא אֵן לָא
אֲגוֹזְהֵמָא אֲלֵיךְ. וְעֲלִיךְ אֵן לָא
תְּגוֹזְהֵמָא אֲלֵי לְשֵׁר: נַג) אֱלֹהֵא
אֲבֹתָהִים. וְאֱלֹהֵא נַחֲוֹר יַחְכְּמוּ
בֵּינָנָא אֱלֹהֵא אֲבִיהֵמָא. וְחֵלְף
יַעֲקֹב. בְּפֹזַע אֲבִיהָ יַעֲחָק:
נַד) פְּדִיבַח יַעֲקֹב דִּבְחָא פִי
אֲלֵגְבֵל. וְדַעִי בְּאַצְחָאבָה
לְאֲכָלוּ טַעֲמָא. פְּאֲכָלוּ
טַעֲמָא וּבָאֲתוּ פִי אֲלֵגְבֵל:
לָב א) פְּאֲדֵלֵג לָבָן בְּאֲלֵגְדָּא.
וְקָבַל בְּנֵיהָ וּבְנֵינָתָהּ וְדַעִי לְהֶם.
תִּים מְצִיא וְרָגַע אֲלֵי מוֹצֵעָה:
ב) וַיַּעֲקֹב מְצִיא אֲלֵי טְרִיקָה.

— כ"ט —

יַעֲקֹב זֶבַח. שְׁחַט בְּהֵמוֹת לְמִשְׁתָּה:
לְאָחִיו. לְאוֹהֲבֵיו שְׁעַם לָבָן: לֹאֲכַל לֶחֶם.
כָּל דְּבַר מְאָכַל קְרוֹי לֶחֶם, כְּמוֹ (זֵינְאֵל כ 6)
עֲבַד לֶחֶם רַב, (יִמְיִכ יא יט) נִשְׁחִיתָה עֵץ
בְּלַחְמוֹ:

מְשַׁמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁר, כְּמוֹ (לֵטִיל כד לג) עַד
אִם דְּבִרְתֵי דְּבָרֵי: לְרָעָה. לְרָעָה אִי אֲתָה
עוֹבֵר, אֲבָל אֲתָה עוֹבֵר לְפָרְקִמְטָא:
נַג אֱלֹהֵי אֲבֹתָם. קְדֵשׁ: וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר.
חֹל: אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם. חֹל: נַד וַיִּזְבַּח

תפסיר דס"ג

פפאגתה מלאיכה' אללה:
ג) פקאל יעקוב למא ראהם.
הדיא עספר אללה. פסמא
דיאלד אלמוציע דאית
אלעספרין:

לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ מִלְאֲכֵי
אֱלֹהִים: וַיַּעֲקֹב אֶזְל לְאוֹרְחֵיהּ.
וַעֲרֵעוּ בֵּיהּ מִלְאֲכֵי דַיִּי: וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאם מַחְנֵה

אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵי:
וַאֲמַר יַעֲקֹב בְּד חֲזוֹנוֹ. מִשְׁרֵי מִן קָדָם יי דא. וקרא. שְׁמִיה דַּאֲתָרָא

ההוא מחננים: פ פ פ

קמז פיסוקים סימן חלקי

— רש"י —

ל' ז ויפגעו בו מלאכי אלהים. מלאכים עמו עד כאן, ושלארץ ישראל שבאו
של-ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ:
ג מחננים. שתי מחנות, שלחוצה לארץ שבאו

חסלת פרשת וילא

זולק הדקדוק: כאשר ראם מחנה אלהים זה. תרגום משרי מן קדם י"י. כי מחנה בצירי
לשון זכר הוא לא כן מחנה בסגול דלשון נקבה הוא הלכך מתורגם משריתא:

ברכה ראשונה שיקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשָּׁה עַבְדּוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמ)

הפטרה דויצא יעקב

בהושע סימן י"א

וְעַמֵּי תְלוּאִים לְמִשׁוֹבְתֵי וְאֶל-עַל יִקְרָאָהוּ יַחַד
לֹא יְרוּמָם: וְעַמֵּי פְלִיגִין, לְמִתְב לְאוֹרִיתִי. בְּמִרוּעָא
קִשְׂיָא, יתערעון. כחדא לא יהכון, בקומא וקופא: ב איך אתנך
אפרים אמגנד ישראל איך אתנך כאדמה אשימך

בְּעֵבָאִים נְהַפֵּךְ עָלַי לְבִי יַחַד נִכְמְרוּ נְחוּמַי: אִיכְדִין,
 אַמְסֶרְנָךְ אַפְרִים. אֲשִׁיצִינְךָ, יִשְׂרָאֵל. אִיכְדִין, אֲבַדְנָךְ בְּאֲדָמָה. אֲשׁוּינְךָ,
 בְּצַבּוּאִים. מִתְעַרַע מִימֵר קִימִי, לְקַבְּלִי. בַּחֲדָא מִתְגּוֹלְלָא, רַחֲמַת
 אֲבָהֲתִכּוֹן: **לֹא אֲעֲשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אַפְרַיִם**
כִּי אֵל אֲנֹכִי וְלֹא-אִישׁ בְּקִרְבִּי קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר:
 לֹא אֲעֲבִיד, תְּקוּף רְגִזִי. לֹא יִתּוּב מִימְרִי, לְחַבְּלָא בֵּית יִשְׂרָאֵל. אֲרִי
 אֱלֹהָא אֲנָא, וּמִימְרִי לְעֵלְמָא קִיָּם. וְלִית עוֹבְדֵי כַּבְּנֵי בְּסַרְא, דְּדִירִין עַל
 אַרְעָא. כֵּן גְּזִרְתִּי, דְּבִינִיכּוֹן שְׂכִינְתִּי קְדִישָׁא, וְלֹא אֲחַלִּיף בְּקִרְיָא אַחֲרֵי
 עוּד, יֵת יְרֻשָׁלַם: **אֲחֲרֵי יְהוָה יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשָּׂאג כִּי-הוּא**
יִשָּׂאג וַיִּחַרְדּוּ בָנִים מִיָּם: בְּתַר פְּלַחְנָא דִּי. יְהִכּוֹן, מִימְרֵיהּ כְּאֲרִיָּא
 דְּמַכְלִי. אֲרִי הוּא יְכַלִּי, וַיִּתְּכַנְשׁוּן גְּלוּתָא, מִמְעַרְבָא: **יִחַרְדּוּ כְּצִפּוֹר**
מִמְצֻרִים וּכְיוֹנָה מֵאַרְץ אֲשׁוּר וְהוֹשְׁבֵתִים עַל-בֵּיתֵיהֶם
נְאֻם-יְהוָה: כְּעוֹפֵא דְאֲתִי בְּגַלְאֵי כֵּן יִיתּוֹן, דְּגָלוּ לְאַרְעָא דְּמַצְרַיִם.
 וּכְיוֹנָה דְּתִיבָא לְגוֹ שׁוֹבְבָהּ כֵּן יִתּוּבּוֹן, דְּאֲטַלְטְלוּ לְאַרְעָא דְּאֲתוּר.
 וְאֲתִיבּוֹן בְּשָׁלֵם, לְבֵיתֵיהוֹן. וּמִימְרֵי יְהִי בְּסַעֲדֵיהוֹן, אֲמַר יְיָ: **סִבְבְּנֵי**
בְּכַחַשׁ אַפְרַיִם וּבְמַרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה עַד רֹד עִם-
אֵל וְעִם-קְדוֹשִׁים נְאֻמָּן: אֲסַגִּיאוּ קְדָמִי בְּכַדְבִּין, בֵּית אַפְרַיִם.
 וּבְנַכְלִין, בֵּית יִשְׂרָאֵל. וּדְבֵית יְהוּדָה. הוּוּ מִתְקַפִּין בְּפִלְחָנֵי עַד דְּגָלָא עֲמָא
 דְּאֱלֹהָא, מְאַרְעֵהוֹן. וְאֲנוּן דְּהוּוּ פְּלַחִין קְדָמִי בְּבֵית מְקַדְשָׁא, וּמִתְקַרְן עֲמָא
 קְדִישָׁא. בְּכִין, הוּוּ קִימִין: **אַפְרַיִם רָעָה רוּחַ וְרֹדֵף קְדִים כָּל-**
הַיּוֹם כְּזָב וְשָׂד יִרְבֶּה וּבְרִית עִם-אֲשׁוּר יְכַרְתּוּ וְשָׂמֹן
לְמַצְרַיִם יוּבַל: בֵּית יִשְׂרָאֵל. דְּמִן לְדְרוּחַ זְרַע, וְעַלְעוּל חֲצִיד. כָּל
 יוּמָא. בְּדַבִּין וּבְזָא, מְסַגֵּן. וּקִיָּם, עִם אֲתוּרָאָה אֲקִימוּ. וְקַרְבָּנָא, לְמַצְרַיִם
 זֻלְק הִדְקִדּוֹק: בְּעֵבָאִים. הַחִירִיק בְּאֵלֵי כָּל סַפְרֵי תִימָן, וְהַיּוֹד נַחַה, וְהַרִי"ל כְּתַב
 בְּהִפְךָ, וְלֹא כֵּן הוּא בְּכָל סַפְרֵי תִימָן בְּכָל תִּיבוֹת הַדּוּמוֹת לְזֶה כְּגוֹן עַפְאִים (תִּלְמִים קַד-יֵא) פְּרָאִים
 (תִּלְמִים קַד-יֵד). חוּץ מֵאוֹתָן שִׁיצְאוּ מִן הַכֹּל ע"פ הַמוֹסְרָה וְהַעֲד תִּיבַת תְּלוּאִים שְׁבַפְסוּק רֵאשׁוֹן:
 דְּכִי הוּא יִשָּׂאג. קַמֵּץ בּוֹקֵף קִטָּן:

מוֹבְלִין: ה וְרִיב לַיהוָה עִם־יְהוּדָה וּלְפָקֵד עַל־יַעֲקֹב
 פְּדָרְכָיו כַּמַּעֲלָלִים יָשִׁיב לוֹ: וְדִינָא קָדָם יי, עִם דְּבֵית יְהוּדָה.
 וְלֹא־סָעָרָא עַל יַעֲקֹב, כְּאֹרְחַת־יִתְיָהּ, כְּעוֹבְדוֹהִי תִקְנִיָא, יְתִיב לִיה:
 ט בְּבִטָּן עֲקֹב אֶת־אֲחָיו וּבְאוֹנוֹ שָׂרָה אֶת־אֱלֹהִים: נְבִיא,
 אֵימַר לְהוֹן. הָא יַעֲקֹב אֲבוּכּוֹן עַד לָא אֲתִילִיד, אֲמִיר דִּי־סָגִי מִן אֲחוּהִי,
 וּבִתְקַפְיָהּ, אֲתִרְרַב עִם מְלֹאכְא: ז וַיֵּשֶׁר אֶל־מְלֹאךְ וַיְכַל בְּכָה
 וַיִּתְחַנֵּן־לוֹ בֵּית־אֵל יִמְצְאוּנוּ וְשֵׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ: וְאֲתִרְרַב עִם
 מְלֹאכְא, וַיְכַל. בְּכָא, וּבַעֲא מְנִיָה. בֵּית אֵל, אֲתִגְלִי עֲלוּהִי וְתַמָּן, יִמְלִיל
 עִמָּנָא: יא וַיְהוֶה אֱלֹהֵי הַעֲבָאוֹת יְהוָה זָכְרוּ: הָא יי אֱלֹהֵי
 עֲבָאוֹת דְּאֲתִגְלִי עַל אַבְרָהָם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. וּכְמָא דְאֲמִיר, עַל יְדֵי מֹשֶׁה.
 יב, דְּכַרְנִיָה לְכָל דֵּר וְדֵר: יג וְאֲתָהּ בְּאֱלֹהֵיךְ תָּשׁוּב חֶסֶד
 וּמִשְׁפָּט שְׁמֹר וְקִנְיָה אֶל־אֱלֹהֵיךְ תִּמְיֵד: וְאֲתָהּ, בְּפִלְחָנָא דְאֱלֹהֵיךְ
 תִּתְקַרַּף. חֶסֶדָא וְדִינָא, טו. וְסִבְר לְפִרְקָנָא דְאֱלֹהֵיךְ, תְּדִירָא: יז כְּנַעַן
 בְּיָדוֹ מְאוּזְנֵי מְרָמָה לַעֲשֹׂק אָהֵב: לָא תְהוֹן, כְּתַגְרִין. דְּבִידִיהוֹן,
 מוּזְנֹן דְּנִכְל, לְמִינֵס רְחֻמִּין: יח וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אֲדָךְ עֲשֵׂרְתִי
 מִצְעָתִי אֲוֹן לִי כָל־יְגִיעֵי לֹא יִמְצְאוּ־לִי עֲוֹן אֲשֶׁר־חִטָּא:
 וְאִמְרוּ, דְּבֵית אֶפְרַיִם. בְּרַם עֲתֵרְנָא. אֲשַׁכְחָנָא אוּנִים, לְנָא. נְבִיא, אֵימַר
 לְהוֹן. הָא כָּל עֲתֵרִיכּוֹן, לָא יִתְקִים לְכוֹן, בְּיוֹם תְּשַׁלְּמַת חוּבִין: טו וְאַנְכִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיךְ מֵאֲרִץ מִצְרַיִם עַד אוֹשִׁיבְךָ בְּאֶהְלִים בְּיָמֵי
 מוֹעֵד: וְאֲנָא. יי אֱלֹהֵיךְ, דְּאֲפִיקְתְךָ מֵאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם. עוֹד, אוֹתִיבְנְךָ
 כְּמִשְׁכְּנִין, בְּיוֹמֵי קָדָם: טז וְדַבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאַנְכִי חֲזוֹן
 הַרְבִּיתִי וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה: זמלילית, עִם נְבִיאָא. וְאֲנָא,
 נְבוּאָן אֲסַגִּיתִי. וּבִיד עַבְדֵי נְבִיאָא, שְׁלַחִית: יז אִם־גִּלְעָד אֲוֹן אֲדָךְ־
 שׂוּאָ הָיוּ בְּגִלְגָל שׁוּרִים זְבָחוֹ גַם מִזְבְּחוֹתֶם כְּגִלִים עַל

